

Den ecuadorianska indianrörelsen - från mobilisering till politisk institutionalisering¹

- *Det var aldrig den externa fienden som orsakade problemen. Alliansen med Gutierrez framkallade bara de interna problemen. /Pablo Ospina*
 - *Varje gång det är nödvändigt måste vi störta regeringar. Luis Macas, 2005.*
- *Jag brukade säga, det här är Pachakutiks decennium, återvändandet av de goda tiderna. Vi går mot ett nytt millennium och från våra förfäders perspektiv så har det vid varje bestämd tidpunkt hänt oförutsägbara saker. Det har varit ett arbete dag och natt. Det fanns många som förrådde och när en person som ifrågasätter systemet själv gör detsamma, så är det ett hårt slag.*
Miguel Lluco, ledare för Pachakutik 1999-2003.

Maria-Therese Gustafsson
2008

¹ Omarbetad version av Masteruppsats. Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.Handledare: Kristina Boreus

Innehållsförteckning

1. Inledning		3
1.1 'From protest to proposal'	3	
1.2 Disposition	5	
2. Från mobilisering till politisk institutionalisering i Latinamerika		5
2.1 Nya och gamla rörelser i den latinamerikanska kontexten	7	
2.2 Sociala rörelser och politiska partier	10	
2.3 Autonomi eller institutionalisering	11	
2.4 Den svåra vägen till framgångsrik institutionalisering	14	
2.5 Tidigare forskning	15	
2.6 Syfte och frågeställningar	16	
2.7 Operationaliseringar och analysapparat	17	
3. Metod och bakgrund		18
3.1 Intervjuer	19	
3.2 Skriftliga primär- och sekundärkällor	21	
3.3 Klass, etnicitet och det ecuadorianska politiska systemet	22	
3.4 Indianrörelsens framväxt	23	
4. Pachakutiks politiska projekt		27
4.1 Föreningen av klass och identitet	27	
4.2 Ett parti med en rörelsestruktur	30	
5. Alliansen med Gutierrez och de fördjupade interna motsättningarna		32
5.1 Militärkuppen och splittringarna som föranledde alliansen	33	
5.2 Alliansen	36	
5.3 Kooptering versus motstånd	36	
5.4 Orsakerna och konsekvenserna bakom splittringen	38	
5.5 Legitimitetskrisen och den etniska politiseringen	40	
6. Rafael Correa och den nya ecuadorianska vänstern		43
6.1 Pachakutiks agenda – en förnyad vänster	43	
6.2 De interna polariseringarna och alliansbyggandet	44	
6.3 Indianrörelsens isolering och den nya vänstern	46	
7. Slutsatser		47
8. Referenser		51

1. Inledning²

1.1 'From protest to proposal'³

Teoribildningen kring hur exkluderade grupper når politiskt inflytande har under de senaste decennierna genomgått stora förändringar. Korporativistiska teorier har ersatts av sociala rörelseteorier (NSM) som fokuserar på autonoma identitetskapande processer. Konsekvensen är att institutionaliserad samverkan med politiska partier och stat inte längre ses som en förutsättning utan tvärtom som ett hinder för politiskt inflytande. Det innebär att riskerna för fragmentering och kooptering har överdrivits inom NSM-teorin samtidigt som möjligheterna med politisk institutionalisering för de sociala rörelserna i Latinamerika varit underteoretiserade.⁴

I debatten om politisk institutionalisering är indianrörelsen i Ecuador, som under 90-talet klassificerades som den starkaste på kontinenten,⁵ ett intressant exempel på en rörelse som lyckats gå från att vara en renodlad proteströrelse till att skapa ett partipolitiskt instrument för att delta i den formella politiken. Under 90-talet lyckades indianrörelsen artikulera en bred koalition inom vänstern (som var kraftigt försvagad efter murens fall) som tvingade de sittande regeringarna till förhandlingsbordet genom landsomfattande mobiliseringar som paralyserade landet (år 1990, 1994 och 1997) och bidrog till att störta två presidenter (Abdalá Bucarám 1997 och Jamil Mahuad 2000). Rörelsen har varit en betydelsefull politisk aktör i frågor rörande interkulturell utbildning, lokal utveckling och institutionella reformer. Ett av de viktigaste resultaten är den nya konstitutionen från 1998 som är den mest progressiva på kontinenten vad gäller indianfolkens rättigheter.

År 1995 beslutade den sociala rörelsen CONAIE (*Confederación de Nacionalidades Indígenas del Ecuador*) tillsammans med aktörer inom vänstern att skapa en 'elektoral rörelse'⁶ eftersom de ansåg att det var nödvändigt att agera också *inom* det formella politiska systemet för att uppnå inflytande. Resultatet var det 'politiska partiet' Pachakutik.⁷ Som parti krävdes dock intern enighet för att kunna formulera ett partipolitiskt program och agera med en röst inom

² Tack till Kristina Boreus och Rickard Lalander för värdefulla kommentarer. Ett stort tack riktas också till alla informanter som tagit tid att dela med sig av sina erfarenheter av sina långa kamp.

³ Jag har lånat detta begrepp från Orlando Fals Borda som argumenterar att de sociala rörelserna i Latinamerika gått från mikro till makro-nivån och samtidigt övergått från att vara radikala proteströrelser till institutionaliserade politiska aktörer. De har därmed gjort den kvalitativa övergången från 'protest to proposal'. 1992:305.

⁴ Diane E. Davis för detta resonemang och presenterar en alternativ analysmodell för studiet av latinamerikanska sociala rörelser. Det baseras på medborgarnas avstånd till staten. 1999: 585-638.

⁵ Collins, 2002: 51.

⁶ Enligt Francisco Sánchez López och Flavia Freidenberg är oviljan att kalla sig för parti en symbolisk strategi som tillåter rörelsens elit att fortsätta uttrycka sin kritik gentemot det traditionella politiska systemet. Samtidigt har de friheten att agera som ett politiskt parti. 1998: 76.

⁷ Det fullständiga namnet är *Movimiento de Unidad Plurinacional Pachakutik-Nuevo País (MUPP-NP)*.

regeringen. De interna polariseringarna mellan å ena sidan Amazonas och den andinska regionen⁸ och mellan en etnisk och en klassbaserad agenda har dock försvårat agerandet inom den formella politiken. Konsekvensen har blivit fraktionsbildningar inom rörelsen där vissa radikaliserats medan andra koopterats av regeringen. Motsättningarna inom rörelsen kulminerade år 2002 då indianrörelsen allierade sig med den före detta militären Lucio Gutiérrez som vann presidentvalet och därmed lyckades uppnå flera ministerposter. Redan efter sju månader bröt Pachakutik alliansen på grund av att Gutiérrez snabbt ändrade politisk inriktning utan att ta hänsyn till indianrörelsen. Erfarenheten har lett till en omfattande legitimitetskris som indianrörelsen än idag håller på att återhämta sig från. Vid valet år 2006 erbjöd den nuvarande presidenten Rafael Correa indianrörelsen vice presidentposten, men rörelsen kunde på grund av brist på enighet inte fatta beslutet, vilket har medfört att Pachakutik idag har en relativt sett marginell roll i den ecuadorianska politiken.

Studiens syfte är att undersöka hur tidigare radikala proteströrelser närmar sig det formella politiska systemet genom skapandet av politiska partier och därmed peka på begränsningar i teoribildningen kring sociala rörelser. Tidigare studier om indianrörelsen har antingen utgått från *New social movements* eller *Political opportunity structures*-teorierna.⁹ Den senare tenderar dock att underskatta betydelsen av den interna dynamiken och motsättningarna baserade på främst regionala och ideologiska skillnader. När det gäller det bolivianska MAS-partiet som har stora likheter med Pachakutik, så har Sven Hartén (2007) pekat på att forskningen kring den interna dynamiken är tämligen utforskad. Min ambition är att visa att det inte är institutionaliseringen som genererar dessa konflikter, utan att det snarare handlar om redan befintliga motsättningar som enbart förstärks av institutionaliseringsprocessen. Detta angreppssätt kan vara betydelsefullt även vad det gäller andra latinamerikanska, etniska proteströrelser som bildar politiska partier (såsom i exempelvis Colombia, Argentina och Venezuela) och karaktäriseras av liknande regionala motsättningar och spänningar mellan en etnisk och en klassbaserad agenda. De latinamerikanska rörelserna har dock låga nivåer av etnisk polarisering i jämförelse med etniska rörelser på andra kontinenter, vilket gör det svårt att dra slutsatser utanför kontinenten.

Det omfattande empiriska materialet är baserat på ett fältarbete i Ecuador i januari-februari 2008, där ett 30-tal intervjuer gjordes och skriftliga primär- och sekundärkällor samlades in.

⁸ Historiskt har indianrörelsen i Anderna, Amazonas och kustregionen organiserat sig separat. 1986 beslutade sig de regionala organisationerna för att enas i en nationell federation, vilket resulterade i CONAIE som sedan dess varit i förgrunden för kampen om etnisk autonomi, deltagande i politiska beslut och debatter, ursprungsfolkens rätt till sitt språk och sin kultur och ökad autonomi på gräsrotsnivå.

⁹ Se t.ex. Van Cott, 2005.

1.2 Disposition

Inledningsvis kommer jag att presentera teoretiska reflektioner som härstammar från *Political opportunity structures* och *New social movements-teorierna*. Därefter diskuterar jag den kritik som under senare år växt fram gentemot dessa teories oförmåga att analysera de latinamerikanska rörelserna, som istället för att söka autonomi eftersträvar politisk institutionalisering. Därefter redogörs för frågeställningar och metodologiska val följt av de tre analyskapitlen. Genomgående i analysen kommer empirin varvas med teoretiska resonemang. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning av studiens viktigaste slutsatser.

2. Från mobilisering till politisk institutionalisering i Latinamerika

Institutional participation is, as have seen, a double-edged sword. Social movements that are too alienated from institutions risk isolation and sectarianism; but those which collaborate too closely with institutions and take up institutional routines can become imbued with their logic and values.¹⁰

Tarrow's citat illustrerar de potentiella riskerna med mobilisering respektive institutionalisering utifrån ett rörelseperspektiv. Politisk institutionalisering, studiens centrala begrepp, har dock främst utvecklats för konventionella politiska partier. Trots att det finns avsevärda organisatoriska skillnader mellan institutionaliseringsprocessen i ett rörelsebaserat och ett traditionellt politiskt parti, så finns det även flera betydelsefulla aspekter som är gemensamma och som de partipolitiska definitionerna lyckas fånga. Begreppet brukar spåras tillbaka till Samuel Huntingtons klassiska definition från 1968. Enligt honom: "Institutionalization is the process by which organizations and procedures acquire value and stability".¹¹ Han identifierade fyra dimensioner av institutionalisering: anpassbarhet, komplexitet, autonomi och koherens.¹² *Anpassbarhet* handlar om hur länge ett parti funnits till och dess förmåga att överleva första generationens ledare. *Organisatorisk komplexitet* handlar om existensen av olika funktioner som partiet utför och komplexiteten i den interna strukturen. *Autonomi* är en indikator på i vilken utsträckning partiet är självständigt från olika sociala grupper.¹³ *Koherensen* handlar om graden av konsensus inom organisationen, hur organisationen är uppbyggd och hur interna konflikter löses. Angelo Panebianco har vidareutvecklat begreppet som "the way the organization solidifies" och processen där organisationen "slowly loses its character as a tool: it becomes valuable in and of itself, and its goals become inseparable and indistinguishable from it".¹⁴ För att kunna mäta

¹⁰ Tarrow, 1998: 208.

¹¹ 1968: 12.

¹² Dix, 1992.

¹³ Dix, 1992:500.

¹⁴ Panebianco, 1988:53.

graden av institutionalisering använder Panebianco två kriterier: graden av *autonomi* gentemot omgivningen och graden av 'systemness' eller interaktionen inom partiets struktur. Definitionen har många likheter med Huntingtons definition ('systemness' omfattar både komplexitet och koherens). Panebianco utesluter dock anpassbarhet ur sin definition, eftersom han menar att hög grad av institutionalisering i praktiken kan hindra flexibilitet och anpassbarhet.

Vicky Randall och Lars Svåsand har formulerat en modell som sammanfattar centrala dimensioner i politisk institutionalisering från olika definitioner. Deras modell, i något modifierad form, är utgångspunkten i den här studien.

Dimensions of party institutionalization.		
	Internal	External
Structural	Systemness	Decisional autonomy
Attitudinal	Value infusion Reification	

'Systemness' är den ökande omfattningen, densitet och regelbundenhet av interaktionerna som utgör partistrukturen. Regelbundenhet medför en grad av rutin och utvecklingen av rådande normer som styr handlande. De menar att den traditionella uppfattningen av organisatorisk utveckling där det innebär utvecklandet av formella partistrukturer och massmedlemskap inte behöver vara det enda sättet som ett parti kan institutionaliseras. En viktig aspekt av detta begrepp är hur partiet skapats, vilka resurser det har, rollen av individuella ledare gentemot partiorganisationen, betydelsen av faktitioner etcetera. Panebianco talar om ett partis 'genetiska modell'. Ett parti kan ha skapats genom 'penetrering' från center till periferi (i territoriella och organisatoriska termer) eller 'diffusion' som innebär en mer spontan process där det vuxit fram underifrån och upp. Panebianco menar att ju högre grad av penetrering desto mer institutionaliserat kommer partiet att bli. Samtidigt är det önskvärt med en viss grad av båda elementen. Ett exempel på hur 'diffusion' påverkar partistrukturerna är Kitschfelt's studie av den interna dynamiken mellan sociala rörelser och Gröna partier i Europa. Han menar att dessa ofta har en deltagande beslutsfattande-struktur utan någon formell arbetsfördelning, regler för vem som är tillåten att delta i interna debatter och formella representations- och delegationsformer.¹⁵ Dessa partier utvecklar ofta en slags fragmenterade, decentraliserade, informella maktstrukturer som främjar partikularistiska intressena från individer eller grupper som kan mobilisera mest resurser i den interna maktkampen inom partiet. Kitschfelt drar slutsatsen att dessa partier varken

¹⁵ Kitschelt, 1993: 102.

har intern demokrati eller oligarki, utan snarare ”statararchies” där varje grupp av organisationen utvecklar sin egen unika maktelit.¹⁶

’*Value infusion*’ är ett begrepp som författarna lånar av Selznik och Levitsky. Det handlar dels om i vilken utsträckning partiaktörerna och dess anhängare identifierar sig med och känner ett engagemang, vilket överskrider mer instrumentella motiv till att delta. Dels handlar det om partiets förmåga att skapa sin egen kultur och värdesystem vilket är en betydelsefull aspekt av partisammanhållningen. I studien kommer fokuset ligga på Pachakutiks förmåga att etablera ett eget värdesystem och en partikultur.

’*Autonomi*’ handlar om relationen till organisationer eller grupper som finansierar partiet. Randall och Svåsand menar att det inte går att säga om autonomi är ett nödvändigt element för partiinstitutionalisering eller ej. På ett empiriskt plan handlar det snarare om graden av ömsesidigt beroende. Partiet behöver en betydelsefull grad av ’decisional autonomy’ eller frihet från inblandning i dess formulering av policies och strategier.¹⁷ Ett parti som har stöd från olika klasser och sociala intressen kan sägas vara relativt autonomt från partikularistiska intressen. Följaktligen är det avgörande för ett parti att ha starka rötter i olika civilsamhällesorganisationer och expandera sitt politiska stöd utanför den egna gruppen och artikulera ett nationellt politiskt projekt. Att överskrida grupprepresentationens exkluderande karaktär är i synnerhet avgörande för ett parti med sina rötter i en etnisk rörelse.

’*Reification*’ handlar om i vilken utsträckning partiets existens kommits att ta för givet hos individer, institutioner och andra partier. Denna aspekt av institutionalisering kommer inte undersökas i studien, eftersom författaren valt att avgränsa sig till interaktionerna mellan partiet och rörelsen.

2.1 Nya och gamla rörelser i den latinamerikanska kontexten

Teoribildningen kring sociala rörelser i Latinamerika har dominerats av två modeller: *Political Opportunity Structures* (POS) eller *New Social Movements* (NSM). NSM-teorin härstammar från Europa och fokuserar på en autonom identitetsskapande process i civilsamhället medan POS-teorin härstammar från USA och fokuserar på staten, genom studiet av till exempel graden av öppenhet i det institutionella, politiska systemet. Utifrån ett POS-perspektiv, som exempelvis Sidney Tarrow företräder, analyseras förekomsten av protestcykler som ett sätt att påvisa att rörelserna inte skapas så mycket av interna som av ett rationellt gensvar på externa faktorer (de så kallade ’politiska möjlighetsstrukturerna’).¹⁸ Jag kommer i följande avsnitt att fokusera på NSM-

¹⁶ Kitschelt, 1993: 102.

¹⁷ Randall och Svåsand, 2002: 17.

¹⁸ Tarrow 1991:13.

teorin som varit den mest använda teorin i den latinamerikanska kontexten, som det också det riktats kritik emot från olika håll.

NSM-teorierna representerar en växling från analytiska perspektiv kopplade till det klass-baserade industrisamhället till ett intresse för identitetspolitik som växer fram i det civila samhället.¹⁹ De ”gamla” rörelserna var per definition politiska eftersom de var riktade mot staten och syftet var att uppnå statlig makt. Till skillnad från de ”nya” rörelserna som utmärker sig genom att vara autonoma eller distanserade från de statliga institutionerna och den formella politiska processen. Som Claus Offe uttrycker det: ”new social movements are seen as bypass the state and it is precisely the distance of social movements from politics that has been seen as a condition of its success.”²⁰ Magnus Lembke framhäver att NSM-teoretikerna förutsätter att de statliga apparaterna, trots nerdragningarna inom välfärdssektorn och de senaste årens liberala reformer, fortfarande har förmågan att institutionellt splittra och styra oppositionella krafter.²¹ Mot denna bakgrund görs en tydlig åtskillnad mellan å ena sidan stat och civilsamhälle och å andra sidan mellan den ’normala’ institutionaliserade politiken (val, politiska partier, lagstiftning, valda ledare etcetera) och den extrainstitutionella rörelsepolitiken (protester, mobiliseringar, påtryckningar etcetera). Genom att NSM-teorin upprätthåller dessa distinktioner anses risken för kooptering minimeras samtidigt som demokratiska, småskaliga motkulturer, som inte nedsmutsats av politiska maktrelationer, uppstår i det civila samhället.²² Konsekvenserna av de autonoma motkulturerna är framväxten av demokratisk praxis²³ och framväxten av icke-klassbaserade identiteter.

Under senare år har dock allt fler forskare²⁴ kommit att argumentera för att sociala rörelser utgör ett viktigt element i den ”normala” politiken i moderna samhällen. Gränsen mellan den institutionaliserade och utominstitutionaliserade politiken har därmed blivit alltmer otydlig och gränsöverskridande. Det finns alltfler forskare som framhåller att rörelserna är tvingade att gå in i den institutionella politiska sfären, även om de riskerar att kvävas, eftersom det är den enda arenan för att uppnå inflytande. Andra forskare intar en mer försiktig position, som exempelvis Gerardo Munck,²⁵ som anser att rörelserna är fångade mellan autonomi och isolering, och politiskt inflytande och kooptering.

I den latinamerikanska kontexten har kritik riktats mot att både NSM och POS-teorierna är alltför präglade av den europeiska respektive den nordamerikanska kontexten som de

¹⁹ Se t.ex. Lembke, 2006 och Davis, 1999:5.

²⁰ Citerad i Davis, 1999:627.

²¹ Lembke, 2006:5.

²² Foweraker, 1990: 43.

²³ I den latinamerikanska kontexten se t.ex. Leónardo Avritzer, 2002.

²⁴ Se t.ex. Goldstein, 2003 och Meyer och Tarrow, 1998.

²⁵ Foweraker, 1990: 35.

vuxit fram i.²⁶ Alain Touraine, en av förgrundsgestalterna inom NSM, har själv betonat att teorierna inte är tillämpbara eftersom det inte finns några sociala rörelser i ordets exakta bemärkelse, i Latinamerika. Touraine menar att sociala rörelser är ”moderna” fenomen kopplade till post-industrialistiska samhällen med åtskillnad mellan stat och samhälle. I Latin Amerika finns inte någon sådan åtskillnad.²⁷ NSM-teorins analytiska utgångspunkt, att en sådan distinktion överhuvudtaget existerar, kan även ifrågasättas på ett mer övergripande plan genom en dialektisk analys, där stat och samhälle är ömsesidigt konstituerande. Huruvida den sociala konflikten är förlagd i den samhällliga eller den statliga sfären blir då föremål för en empirisk analys, istället för att tas för given. Denna kritik exponerar inte bara NSM-teorins essentialistiska föreställningar om stat och civilsamhälle utan problematiserar även dess normativa strävan efter ett autonomt civilsamhälle självständigt ifrån en förtryckande stat.

En central aspekt av senare års kritik av NSM-teorier handlar om dess syn på staten som en stark aktör med förmågan bibehålla kontrollen och koptera oppositionella krafter. Magnus Lembke framhåller att dessa teorier inte tar de oligarkiska maktstrukturerna i samhället i beaktande. Han menar att länder som Ecuador, med starka oligarkiska och svaga korporativistiska strukturer, så har staten en begränsad kapacitet att koptera de sociala rörelserna.²⁸ De kan därmed närma sig staten och samtidigt bibehålla en stor del av sin autonomi.²⁹ Även Diane Davis hävdar att den latinamerikanska staten är svag och att många lokalsamhällen snarare styrs av jordägare och olika former av patron-klientrelationer som befinner sig utanför det formella statliga systemet. I dessa fall kan rörelserna föredra att vända sig till staten snarare än att utmana den.³⁰ Davis inför därför en ny analysdimension, medborgarnas avstånd till staten, för att förklara varför det är troligare att vissa rörelser närmar sig staten medan andra försöker bibehålla sin autonomi. Hon menar att istället för att försöka skapa större socialt eller institutionellt avstånd mellan dem själva och staten, försöker många latinamerikanska rörelser att närma sig och vill ha tillgång till förmåner och formella statliga institutioner.³¹ Hennes övertygande resonemang tyder på att, tvärtom mot vad NSM-teoretiker förutsätter, så eftersträvar sociala rörelser i Latinamerika att minska istället för att öka avståndet till staten. Genom att framhäva autonomi istället för institutionalisering, tenderar dessa forskare dock att underskatta

²⁶ Se t.ex. Davis, 1999.

²⁷ Citerad i Davis, 1999:631.

²⁸ Jenniffer Collins framhäver att indianrörelsen i Ecuador (till skillnad från andra länder i regionen) kunnat undvika koptering av tre anledningar: 1) den ecuadorianska statens svaghet och splittrade politiska och ekonomiska elit. 2) rörelsen har växt fram under en period av förlängd ekonomisk kris, när staten inte kunnat tillgodose medborgarnas sociala behov. 3) rörelsens mobiliseringskapacitet och nationella karaktär har gjort indianrörelsen till en betydelsefull aktör. 2002: 49.

²⁹ Lembke, 2006:234.

³⁰ Touraine framhäver dock att för att kunna förstå de sociala rörelserna måste man analysera vilken slags konflikt de är inblandade i. En civil konflikt är förlagd i civilsamhället medan en politisk konflikt utspelar sig i interaktionerna mellan de statliga aktörerna och de andra aktörer från det politiska samhället. NSMs analytiska utgångspunkter blir därmed inte relevanta i en kontext där den huvudsakliga konflikten är förlagd i civilsamhället. Davies, 1999: 589.

³¹ Davis, 1999:609

sättet som många rörelser närmar sig staten med krav på ekonomisk rättvisa och institutionella reformer för erkännandet av etniska grupper, samtidigt som de upprätthåller sin självständighet.

2.2 Sociala rörelser och politiska partier

Institutionalisering definieras på olika sätt och kan avse olika typer av processer: både intern institutionalisering inom ett parti och själva processen när en social rörelse närmar sig det formella politiska systemet.

Det är dock nödvändigt att definiera de huvudsakliga analysenheterna i studien: sociala rörelser och politiska partier. Enligt Mario Diani:³²

It [the social movement] consists in a process whereby several different actors, be they individuals, informed groups and/or organizations, come to elaborate, through either joint action and/or communication, a shared definition of themselves as being part of the same side in a social conflict. By doing so, they provide meaning to otherwise unconnected protest events.

Det handlar med andra ord om en mer informell process, snarare än en strukturerad hierarkisk organisation. Diani framhäver dock att det är själva interaktion mellan de olika enheterna i rörelsen som är informell och flexibel. De olika organisationerna eller enheterna som deltar i rörelsen är inte nödvändigtvis informella och ostrukturerade, även om så ofta är fallet. Om man ser till rörelsernas interna sammansättning så har de ofta en heterogen karaktär. I många fall utgör rörelserna endast en enhet när man ser på dem utifrån och försöker hitta likheter. Om man däremot fokuserar på skillnaderna så upphör de att vara ett enhetligt objekt och fragmentationen rörelserna emellan blir tydlig.³³ För de nationella sociala rörelserna i den andinska regionen, med en påtaglig geografisk fragmentering (i kust-, Amazonas- och andinska organisationer) är det i synnerhet en aspekt som måste tas i beaktning.

Ofta lyfts rörelsernas utopiska och radikala karaktär fram (se t.ex. Taylor, 2007) och rörelserna ses som ett instrument för exkluderade gruppers deltagande och för politiseringen av sakfrågor som de formella institutionerna och aktörerna varit ovilliga att integrera på den politiska agendan. Exkluderade och maktlösa människor som saknar andra resurser använder därmed icke-institutionaliserad makt såsom protester och etablerar därmed en form av anti-system identitet.

Ett politiskt parti däremot handlar mer om en formell organisation. Ett partisystem främjar uppkomsten av en ansvarsfull stat och bidrar till en mer balanserad och förutsägbar politisk arena genom att olika intressen kanaliseras. En fullständig analys av ett politiskt parti

³² Diani, 2000: 156.

³³ Ibid: 158-60.

kräver dock att den interna dynamiken mellan de olika grupperingarna problematiseras. Enligt Giovanni Sartori består ett parti av en auktoritetsstruktur, ett representativ process, ett valsysteem samt en process för att definiera agenda och lösa interna konflikter. Vilken organisationsform partiet än har, formell eller informell, så består partier alltid av en samling individer som skapar olika maktkonstellationer. Ett parti kan utgöra ett löst nätverk av ”underpartier”. I den andra extreman finns det totalitära partier som innehåller en informell gruppstruktur (ofta med intensiv rivalitet mellan olika grupper).³⁴ Sartori använder sig av tre kategorier för att analysera de interna partisplittringarna: 1) Faktion (en ospecificerad generell kategori). 2) Fraktion (en specifik maktgrupp). 3) Tendens (ett mönster av attityder). Ett parti som består av enbart fraktioner är ett väldigt fragmenterat parti, med synliga inre splittringar.³⁵

Fraktionerna kan ha olika roller: stödgrupper som ansluter sig till vinnare, veto-grupper och fraktioner som vill styra och ha inflytande över policyn.³⁶ I den latinamerikanska kontexten finns det flera partier som definierat sig som rörelser och har regelverk som reproducerar en intern ideologisk pluralism genom sina institutionella processer. Välkända exempel är *Partido dos Trabalhadores* (arbetarpartiet i Brasilien), *Partido Justicialista* (Perons parti i Argentina) och *Movimiento al Socialismo* (nuvarande regeringspartiet i Bolivia) och Pachakutik (i Ecuador). De är alla partier med sina rötter i sociala rörelser som valt politisk institutionalisering som vägen till inflytande. Även om partier med sina rötter i radikala rörelser ofta har alternativa strukturer jämfört med traditionella partier, så är ofta ett visst mått av intern institutionalisering positivt för den interdemokratiska processen. Vilket exempelvis statsvetaren Sven Hartén pekat på i fallet med det bolivianska MAS-partiet.³⁷ En svag institutionalisering är dock karaktäristiskt för latinamerikanska partier, vilket i sin tur medför ett beroende av rörelsen för att upprätthålla relationen till medlemmarna. Rörelsen å andra sidan kan agera mer självständigt och uttrycka en kraftfull, moralisk kritik gentemot partiet och därmed underminera dess politiska legitimitet. Vilket för oss vidare till nästa led i argumentet: närmare bestämt att den politiska institutionaliseringen ställer krav på någon form av intern institutionalisering eftersom deltagande i formella politiska processer kräver effektivare beslutsfattande och en mer formell intern makt- och rollfördelning.

2.3 Autonomi eller institutionalisering?

För ett långsiktigt förändringsarbete krävs ofta någon form av medling av formella politiska institutioner, vilket kan pressa rörelsen att anpassa sig till rådande normer. Detta kan i sig utgöra

³⁴ Sartori, 1976: 64.

³⁵ Ibid: 64-65.

³⁶ Ibid: 70.

³⁷ Harten, 2007:1.

ett hot mot rörelsens grundläggande identitet och dess förändringspotential. Den politiska institutionaliseringen kan därmed öka de positiva resultaten av kollektiv handling, men som Foweraker uttrycker det: "successful institutionalization may spell the end of the movement and the dilution of its aims."³⁸ Han framhäver dock att autonomi ändå är strategiskt ogenomförbart och politiskt orealistiskt. Därför återstår inget annat än föreställningen om institutionalisering i debatten om politiskt deltagande i det modernistiska paradigmet. Han hävdar dock att institutionalisering inte behöver betyda passivt deltagande utan istället integreringen av gräsrotterna i det politiska systemet.³⁹ I en senare bok framhäver han att styrkan hos latinamerikanska rörelser har varit beroende av deras förmåga att förhandla med staten.⁴⁰ I den ecuadorianska kontexten understryker sociologen Jorge León att på grund av öppenheten i staten gällande att förhandla och integrera folkliga krav, så har sociala rörelser ofta riktat sina aktioner och förslag till den politiska arenan och staten.⁴¹ Även Lembke argumenterar att rörelser kan tjäna på att kombinera mobilisering med politiskt institutionalisering, men utifrån en annan grund än León. Lembke framhäver den ecuadorianska statens svaghet snarare än öppenhet, och pekar på de starka oligarkiska maktstrukturerna och det svaga korporativistiska arvet, vilket ger de sociala rörelserna en synnerligen god position att förhandla med staten samtidigt som de behåller sin autonomi.⁴² I den europeiska kontexten har Peter Mair studerat gröna partier och argumenterar att deras framgång ofta är beroende av partidiseringen av organisationen.⁴³ Resonemangen tyder på att den institutionaliserade politiken tilldragit sig ett större intresse inom teoribildningen efter 90-talets fokus på civilsamhället.

Institutionalisering är dock inte den enda vägen. Radikalisering är den andra möjligheten, även om institutionalisering är en betydligt vanligare strategi för sociala rörelser i Latinamerika efter militärregimernas fall. Detta kan ske genom att rörelserna bildar lobbyorganisationer, politiska grenar eller att de slutligen överger okonventionella aktioner och omorganiserar sig som politiska partier. Rörelserna behöver dock inte nödvändigtvis upphöra att existera, utan de kan fortsätta existera som den politiska basen till ett parti (genom att synkronisera protest- och elektorala cykler), vilket tidigare nämnda rörelsebaserade partier är goda exempel på. Enligt Jack Goldstein är protester och formellt politiskt deltagande komplementära på flera olika sätt:

³⁸ Foweraker, 1995: 22.

³⁹ Foweraker, 1990: 46.

⁴⁰ Foweraker, 1995.

⁴¹ León, 1997: 8-9.

⁴² Lembke, 2006:234.

⁴³ Citerad i Lalander, 2004:37.

- 1) Institutionell politik är för de flesta människor begränsad till valdeltagande medan sociala rörelsernas aktiviteter är konstant pågående under mandatperioden.
- 2) Konventionellt politiskt deltagande tillåter endast val mellan olika breda partipolitiska program. Sociala rörelser däremot kan fokusera på mer specifika sakfrågor.
- 3) Sociala rörelser deltar i en ständigt pågående process för att förbättra valresultaten och utöva påtryckningar så att vallöften uppfylls.
- 4) Sociala rörelser kan även påverka valresultaten genom att mobilisera sina medlemmar och lyfta frågor som är förknippade med vissa partier eller politiker.⁴⁴

Även om en kombination av mobilisering och institutionalisering kan förstärka rörelserna på flera sätt kan det även innebära risker såsom förlorad legitimitet, demobilisering, kooptering och fragmentering. I många latinamerikanska länder har partier och regeringar förlorat sin legitimitet, vilket skapat en tomrum i makten som rörelserna fyllt. Att gå in i den formella politiken medför därmed en risk att förknippas med det traditionella politiska systemet och aktörer som tidigare stod i opposition till rörelsen. Foweraker, som överlag är positiv till rörelsernas institutionalisering framhäver att det kan vara svårt för ett parti att integrera rörelsens specifika och ofta motsägelsefulla krav i sitt partiprogram. Det medför att rörelsen och partiet både komplimenterar och konkurrerar med varandra.⁴⁵ Resultatet är att radikala och reformistiska fraktioner ofta skapas inom rörelsen och partiet, vilket det exempelvis funnits tendenser till inom den ecuadorianska indianrörelsen.

En andra risk som framhävs av NSM-teoretiker är att institutionaliseringen leder till demobilisering⁴⁶ och att protest ersätts med förhandlingar inom formella institutioner. Frances Piven och Rickard Cloward argumenterar att ”once the movements have been drawn into normal political channels, they can no longer be politically effective”.⁴⁷

En tredje risk är kooptering vilket enligt Selznicks klassiska definition innebär: ‘the process of absorbing new elements into the leadership or policy-determining structure of an organization as a means of averting threats to its stability or existence’.⁴⁸ Alla former av inkorporering i staten bör dock inte definieras som kooptering. Judith Adler Hellman kritiserar att man i den akademiska debatten inte skiljer i tillräcklig utsträckning på kooptering,

⁴⁴ Goldstone, 2003:8-9.

⁴⁵ Foweraker, 1995: 84.

⁴⁶ Katzenstein, 1998:195. Katzenstein argumenterar att sociala rörelser per definition är icke-institutionella.

⁴⁷ Citerad i Foweraker, 1995: 64.

⁴⁸ Citerad i Scott, 2002: 238.

inkorporering eller rörelser som ansluter sig till en bredare kamp (politiskt parti eller liknande).⁴⁹ Det finns tendens inom NSM-teorin att se varje statligt gensvar på rörelsernas krav som kooptering. I denna studie argumenterar jag för att temporära framgångar likväl som bakslag snarare bör ses som en del av den kollektiva kampen som förstärker den sociala identiteten hos en specifik grupp. Följaktligen skapas rörelserna identitet i interaktionen med andra aktörer och det statliga systemet.

En fjärde risk är att den partipolitiska aktiviteten skapar splittringar och fragmenterar de sociala rörelserna. "Joining a party breaks up the consensus created by common experience", argumenterar Cardoso.⁵⁰ Denna splittring har ofta sitt ursprung i spänningar mellan gräsrotternas direktdemokrati och de mer formella ledarskapsstrukturerna i partiet, vilket i sin tur kan bidra till konflikter med demobilisering som följd.

2.4 Den svåra vägen till framgångsrik institutionalisering

Bakom en framgångsrik institutionalisering finns både organisatoriska och identitetsrelaterade aspekter. På det organisatoriska planet argumenterar Hanspeter Kriesi för att rörelser måste utveckla sociala rörelseorganisationer (SMO) som genomför de uppgifter som de informella grupperna tidigare gjorde.⁵¹ SMOs kan jämföras med ett politiskt parti och har en viktig uppgift att medla mellan mikro- och makronivån. En annan viktig aspekt är att det krävs ledare med tidigare politisk erfarenhet som har förmågan att förhandla med andra politiska aktörer.⁵² Med tanke på de latinamerikanska indianernas historiskt problematiska relation till vänsterpartierna, är det dock nödvändigt för dem att problematisera vilka grupper som har denna erfarenhet för att undvika att reproducera maktstruktur genom etablerandet av en ny maktelit inom rörelsen.

Den andra aspekten är den ideologiska förändringen som följer när en grupp går från exkluderad proteströrelse till en formell politisk aktör. Som Ernesto Laclau uttryckt det: "Any victory against the system also destabilize the identity of the victorious force."⁵³ En marginaliserad aktör kan tillåta sig att kritisera och fördöma brister i det demokratiska systemet. Men övergången till den formella maktpolitiken kräver ett mer konstruktivt förhållningssätt gentemot de existerande institutionerna. Della Porta och Diani menar att institutionaliseringsprocessen kräver en omformulering av rörelsens ideologi, från en antisystem-ideologi till en självbild där rörelsen bidrar till demokratisk utveckling inifrån.⁵⁴ Enligt Angélica

⁴⁹ Adler, 1992:55.

⁵⁰ Citerad i Foweraker, 1995:84.

⁵¹ Kriesi, 1996.

⁵² Zald and MacCarty. Citerade i Diani, 2000:158.

⁵³ Laclau, 2002: 364.

⁵⁴ Della Porta and Diani, 1999:80-82.

Porras Velasco⁵⁵ har den ecuadorianska indianrörelsen varit framgångsrik just när det gäller en kvalitativ förändring av den kollektiva identiteten.

2.5 Tidigare forskning om den ecuadorianska indianrörelsen

Det finns ett stort antal studier om den ecuadorianska ursprungsfolksrörelsen. Jag kommer att fokusera på tre centrala verk för att få en överblick över den teoretiska och empiriska debatten.

Velasco använder sig av NSM- och resursmobiliseringsteorierna i studien ”*Tiempo de indios*”.⁵⁶ Hypotesen är att indianrörelsens deltagande i den institutionella och utominstitutionella politiken under 90-talet är kopplat till en förändring i dess kollektiva identitet. Hon argumenterar för att det har skett en kvalitativ förändring och att en ny kollektiv indiansk identitet, som har lyckats ena fragmenterade grupper, har uppstått. Genom en förändrad självbild och representationer av den egna gruppen har rörelsen gått från att vara en passiv till en aktiv aktör i ecuadoriansk politik. Enligt min mening är en svaghet i Velascos analys att den är alltför starkt präglad av indianrörelsens framgångar under 90-talet, vilket får som konsekvens att den interna fragmentationen i den kollektiva identiteten inte problematiseras i tillräcklig utsträckning.

Även statsvetaren Lembke använder sig av ett integrerat teoretiskt ramverk bestående av NSM-, resursmobiliserings- och politiska processteorier i sin avhandling ”*In the Lands of Oligarchs*”.⁵⁷ Han genomför en historiskt, komparativ studie om *varför* och *hur* ursprungsfolksrörelsen i Ecuador och Guatemala artikulerat sin kamp, från krav på jordreform till etniska rättigheter. Huvudargumentet är att de oligarkiska strukturerna har varit avgörande för utvecklingen av etno-politiken (i motsats till det dominerande synsättet att liberaliseringen av de korporativistiska strukturerna skapat förutsättningarna för de etniska rörelserna). I kontexten av den svaga institutionella kapaciteten hos de latinamerikanska staterna framhäver Lembke att rörelserna ofta kan behålla sin autonomi och därmed kombinera mobilisering och politisk institutionalisering. Förutsättningarna är i synnerhet gynnsamma när det finns starka nationstäckande organisationer och statliga, korporativistiska strukturer. Mitt perspektiv på staten och betydelsen av oligarkiska strukturer utgår från Lembkes analys. Däremot har jag valt att lägga fokus på den interna dynamiken inom partiet och dess underorganisationer, medan han fokuserar uteslutande på den sociala rörelsen.

I boken *From movements to parties in Latin America – the evolution of Ethnic Politics* angriper Donna Lee Van Cott uppkomsten av etniska partier (i Ecuador, Bolivia, Peru, Argentina, Venezuela och Colombia) genom en kombination av *Political Opportunity Structures*

⁵⁵ 2005.

⁵⁶ 2005.

⁵⁷ Hela titeln är ”In the land of Oligarchs – Etno-politics and the struggle for social justice in the indigenous-peasant movements of Guatemala and Ecuador”.

(POS) och Resursmobiliseringsteorin. Partierna beskrivs bemöta förändringar i den institutionella/strukturella kontexten på ett rationellt sätt. Den andra variabeln är i vilken grad partisystemet är öppet, det vill säga om det finns utrymme för nya partier till följd av att exempelvis den traditionella vänstern har försvunnit från den politiska scenen. Svagheter med POS-perspektivet är att den interna dynamiken underskattas och att beslut inom Pachakutik i alltför hög grad tolkas som rationella reaktioner på förändringar i den politiska strukturen. Anmärkningsvärt hos Van Cott är att hon så tydligt beskriver de regionala och ideologiska fraktionerna, men sedan problematiseras de inte i analysen. I den mån den interna dynamiken analyseras så fokuserar Van Cott framförallt på relationen mellan den sociala rörelsen och det politiska partiet, medan hon underskattar betydelsen av dynamiken mellan de sociala rörelserna som representerar låg- och högländ och den urbana, mestisbefolkningen. Jag argumenterar för att detta ger en förenklad bild av de komplicerade strukturella och organisatoriska mönstren mellan de sociala rörelserna och i sin tur mellan den sociala och den politiska rörelsen. Följaktligen tillskriver Van Cott institutionaliseringen alltför stor betydelse när det gäller fragmenteringen inom rörelsen. Även om min analys inom många aspekter sammanfaller med Van Cotts så menar jag att de interna splittringarna existerade redan innan institutionaliseringsprocessen och enbart förstärktes av denna process. Det teoretiska och empiriska bidraget med min studie är därför att fördjupa analysen av den interna dynamiken inom CONAIE och Pachakutik. Det är betydelsefullt att bidra med nya perspektiv på en rörelse som fram till år 2005 (då den bolivianska indianrörelsen kom till regeringsmakten) var den starkaste på kontinenten och därför varit avgörande för teoribildningen om etniska rörelser i Latinamerika.

2.6 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur tidigare radikala proteströrelser institutionaliseras genom skapandet av politiska partier. Den övergripande forskningsfrågan är hur de befintliga organisatoriska strukturerna och värdesystemen påverkar institutionaliseringen av partiet? Den övergripande frågan har brutits ner i tre empiriska frågeställningar som är kopplade till tre av fyra dimensioner i Randall och Svåsands definition av politisk institutionalisering (*systemness, value infusion, decisional autonomy och reification*).

1. Hur har den organisatoriska strukturen (d.v.s 'systemness') påverkat Pachakutiks politiska institutionalisering?
2. I vilken grad har Pachakutik utvecklat 'decisional autonomy' från den sociala rörelsen?
3. Hur har interaktionen mellan klass- och etniskt baserade värdesystem ('value infusion') tagit sig uttryck i interaktionen inom partiet?

Frågorna angriper den interna dynamiken genom både strukturella faktorer och värderingssystem som är betydelsefulla för förståelsen av institutionaliseringsprocessen. I kapitel fyra redogörs för partiets centrala värdesystem och dess organisatoriska strukturer (som ger upphov till olika faktionsbildningar). I kapitel fem och sex, som tar upp specifika valprocesser, resonerar jag kring och svarar på samtliga frågor. I slutsatsen försöker jag ha ett mer komparativt perspektiv på institutionaliseringsprocesser genom att resonera mer övergripande om betydelsen av mina resultat för andra latinamerikanska rörelser.

2.7 Operationaliseringar och analysapparat

'Systemness', värdesystem och autonomi har konkretiserats för att ge vägledning under insamling och analys av materialet.

- 1) 'Systemness', eller den organisatoriska strukturen analyseras genom att titta på interaktionen mellan faktioner, hur partiet skapats (genom penetrering ovanifrån eller spontan framväxt underifrån?), utvecklingen av formella partistrukturer. Interaktionen mellan olika faktioner har undersökts genom att analysera beslutsprotokoll och intervjumaterial för att se vilken organisation som fått genomslag för sin agenda. Partistrukturen har även undersökts genom att titta på uteslutningar ur partiet och i vilken grad partiet agerat koherent i förhandlingar med externa aktörer.
- 2) Autonomi förstås som graden av självständighet gentemot de sociala rörelserna. Autonomi är ett komplext begrepp och det handlar inte om att uppnå en totalt autonom partistruktur, utan snarare skapa ett utrymme för att formulera policier och strategier och att kunna fatta beslut. Graden av autonomi kommer att undersökas genom att analysera beslutsfattande. Är det partiet eller de sociala rörelserna som dominerar i förhållandet. Respekterar de sociala rörelserna beslutsfattandet i partiet. Denna fråga är nära kopplad till partiets "systemness", hur partiets organisatoriska strukturer växt fram.
- 3) Värdesystem förstås som partiets ideologiska eller identitetsbaserade grund. Värdesystemen undersöks genom att analysera hur de klass- och de etniskt baserade värdesystemen uav ol ttrycks ika faktioner och av partiet. Skapas det polariseringar mellan dessa eller lyckas man integrera dem och skapa sitt eget värdesystem och som konsekvens sammanhållning i partiet? Olika organisationer har med hjälp av andrahandslitteratur klassificerats som antingen klass- eller etniskt inriktade.

Valet att studera den ecuadorianska indianrörelsen har gjorts av framförallt två anledningar. Den första är att Pachakutik är det enda etniska rörelseparti som existerat och varit verksam på den

formella politiska arenan i mer än ett decennium. Eftersom mitt syfte är att analysera övergången från mobilisering till institutionalisering är det viktigt att kunna undersöka politiska konjunkturen under ett lite längre tidsspann, för att undvika att resultatet blir alltför tidsbundet. Den andra orsaken är de oligarkiska strukturerna i Ecuador, vilket främjar en framgångsrik institutionaliseringsprocess eftersom staten då kan utgöra en attraktiv arena för att bekämpa de samhälleliga maktstrukturerna.

Jag har valt att analysera den interna dynamiken inom rörelsen med fokus på två centrala händelser. Först, militärkuppen och den efterföljande alliansen med Lucio Gutierrez som utgör kulminationen på 90-talets institutionaliseringsprocess. Denna händelse är relevant eftersom den har tydliggjort befintliga splittringar inom rörelsen. Därefter kommer även den interna dynamiken innan presidentvalet 2006 analyseras då Pachakutik erbjöds vicepresidentposten men avstod på grund av att partiet inte lyckades implementera sitt beslut och få med sig gräsrotterna. Frågeställningarna har empirisk likväl som teoretisk relevans. På ett empiriskt plan har flertalet internationella forskare ägnat sig åt att analysera indianrörelsens framgångar under 90-talet, medan tillbakagången under 2000-talet uppmärksammas mindre. Det teoretiska bidraget är att lyfta fram betydelsen av interna gruppbildningsprocesser och hur de påverkar institutionaliseringsprocesser för underordnade grupper i samhället.

3. Metod och bakgrund

Studien bygger på ett omfattande empiriskt material och en förförståelse av ämnet som inleddes år 2006 då jag deltog i en utbytesresa med en underorganisation till CONAIE (MICC⁵⁸ i Cotopaxi-provinsen). Jag fördjupade mig ytterligare i problematiken under hösten år 2007 och våren 2008 då jag assisterade statsvetaren Rickard Lalander i dennes SIDA-finansierade forskningsprojekt om Pachakutik i de två kommunerna Cotacachi och Otavalo. Jag fick därmed tillgång till en stor mängd sekundärlitteratur och intervjuer redan innan fältarbetets början. Genom kontakter som etablerats inom ramen för projektet fick jag även värdefulla kontakter med personer som spelat en central roll inom Pachakutik och CONAIE, både på lokal och nationell nivå.

Jag har använt kvalitativa metoder för att besvara forskningsfrågorna. Intervjuer, primärkällor varvas med sekundärlitteratur. Genom att analysera två specifika händelser har jag sökt efter mönster och motsägelser i det empiriska materialet. I de fall då materialet är alltför motstridigt har jag redogjort för de olika vittnesmålen och varit försiktigare med att dra slutsatser. Jag har försökt att integrera beskrivningar så att de inte bara gäller för ett enda fall, utan snarare

⁵⁸ Movimiento Indígena Campesina de Cotopaxi.

uttrycker beskrivningar av mer generella eller typiska uppfattningar eller erfarenheter. En uppenbar svaghet i både intervjuerna (som är inspelade och mestadels elitintervjuer) och primärkällorna är att det är offentliga utsagor, vilket innebär att det bara är sådant som aktörerna eller organisationerna kan stå för offentligt. Beslutsprotokoll och utsagor om de politiska processerna utgör dock ett rikt material i sig, som kan ligga till grund för väsentliga slutsatser.

3.1 Intervjuer

Under den första veckan på fältarbetet besökte jag Quito, Otavalo och Cotacachi tillsammans med Rickard Lalander och identifierade relevanta informanter. Jag intervjuade sedan dessa personer för att få detaljerade förstahandsversioner om indianrörelsen på 2000-talet. Till en början hade intervjuerna en mer förberedande eller utforskande karaktär med syftet att få en bred överblick över indianrörelsens inkorporering i den ecuadorianska politiken. Intervjuer gjordes med personer nära indianrörelsen (framförallt ledare inom rörelsen men även akademiker, anställda inom NGO's etcetera). Alla intervjuer var öppna och ostrukturerade, och jag försökte styra innehållet i så liten utsträckning som möjligt. Genom att be informanterna att återge sin version av specifika händelser, försökte jag återskapa bilden utifrån olika perspektiv och minska risken för misstolkningar från min sida. Jag styrde informanterna att berätta om dessa händelser genom att ställa konkreta frågor som rörde den ideologiska, den organisatoriska samt maktrelaterade aspekten.

Alla intervjuer genomfördes på spanska och spelades in (och transkriberades ordagrant) med informanternas tillåtelse. Det faktum att intervjuerna spelades in begränsade givetvis informanterna eftersom de troligtvis undvek att ta upp personliga eller politiskt känsliga reflektioner.

Fyra kategorier av informanter har intervjuats: 1) Forskare, 2) politiker inom Pachakutik, 3) ledare inom sociala rörelser och 4) aktörer utanför rörelsen. Grupp 1 och 4 ansågs viktiga för att få en mer nyanserad bild av informanter som inte själva är aktörer i processen. Informanterna inom grupp 3 och 4 har haft en central roll som aktörer i de olika politiska processerna. Det har därför varit viktigt att få deras utsagor som inte funnits skriftligt dokumenterad i hela sin komplexitet.

Forskarna som jag har intervjuat består av en grupp initierade forskare med ett stort antal artiklar och böcker om indianrörelsen. De är Pablo Ospina, Jorge León, Pablo Davalos och Simon Pachano. Intervjuerna med forskarna blev nyckelintervjuer som gav upphov till olika rubriker eller koder som sedan användes som sökinstrument i läsningen av resterande intervjuer

och skriftligt material. Relevanta intervjuavsnitt med övriga informanter har därefter sammanställts under rubrikerna som en grundstomme i analysen.

Politikerna inom Pachakutik har en varierande bakgrund. Dels har jag intervjuat två borgmästare, Auki Tituaña och Mario Conejo. Den senare har hoppat av partiet på grund av interna konflikter med den lokala etnicistiska fraktionen. Därefter har jag intervjuat nuvarande ordförande, Jorge Guaman och vice ordförande, Ricardo Carillo och ordförande 1999-2003, som var Miguel Lluco. Virgilio Hernandez, parlamentariker för Pachakutik fram till 2005, och numera representant i den konstituerande församlingen för *Alianza País*. Hernandez har liksom Conejo fått erfara konsekvenserna av den etniska polariseringen inom partiet.

Inom CONAIE har jag intervjuat ledare på både lokal och nationell nivå. Bland dem Leónidas Iza, ledare för CONAIE 2002-2005. Blanca Chancoso, historiskt betydelsefull ledare inom Ecuatorunari, Carmen Yamberla från en provinsial underorganisation till CONAIE. Luis Maldonado brukar beskrivas som en historisk ledare inom organisationen och har tillhört det intellektuella skiktet inom rörelsen som bland annat drivit frågan om plurinationalismen. Han är dock en kontroversiell ledare som vid upprepade tillfällen uteslutits, bland annat för att han ställde upp som välfärdsminister i Gustavo Noboas regering efter militärkuppen, år 2001. Utanför rörelsen(rna) har en intervju gjorts med Pedro de la Cruz, ledare inom det socialistiska partiet, och ordförande för en annan provinsial indianrörelse, UNORCAC, med en mer klassinriktad agenda.

Ett metodologiskt problem med intervjuer är att avgöra sanningshalten i intervjuerna. Av den anledningen anses muntliga källor ofta som mindre tillförlitliga, särskilt med tanke på att den som intervjuar kan påverka informanternas svar i den ena eller den andra riktningen. Inte minst finns det risk för att den så kallade intervju-effekten, det vill säga att min identitet som västerländsk kvinna påverkat hur mycket och vad informanterna berättat. I jämförelse med mina tidigare två fältstudier (som genomfördes i en indiansk bysamfällighet och i en krigsdrabbad provins i Peru) var dock informanterna betydligt mer 'medievana'. Det innebär att min västerländska identitet inte påverkade informanterna i lika stor utsträckning. Däremot har övervägande elitintervjuer gjorts, vilket innebär att det är begränsade offentliga utsagor. Informanterna har accepterat att bli inspelade och att deras namn kommer att finnas med i studien.

En mer betydelsefull aspekt som påverkat informanternas svar är den politiska konjunkturen i vilken studien genomfördes. Indianrörelsen befann sig sedan presidentvalet 2006 i en kris, där rörelsen har isolerats som en politisk aktör och är starkt ifrågasatt även inom de egna leden. Informanternas kritik av Pachakutik är därför troligtvis starkare än den skulle varit vid en

annan tidpunkt då rörelsen varit mer framgångsrik. Därutöver är det problematiskt att intervjua människor om händelser tillbaka i tiden eftersom minnet kan svika och berättelserna ofta blir tillrättalagda.

Trots dessa metodologiska realibilitets- och tolkningssvårigheter har intervjuer ett stort värde som en komplementär källa. Rörelsens och partiets dokument är kortfattade och detaljer kring processen som leder fram till beslutsfattandet redogörs inte för. Vissa händelser och förhandlingsprocesser redogörs inte alls för och ibland kan det till och med finnas felaktigheter i dokumenten. Intervjuerna däremot erbjuder en rik och detaljerad beskrivning av händelseförloppen som föranleder beslut och handlingar. Intervjuerna och det skriftliga materialet har därför används för att ömsesidigt korrigera och berika de olika versionerna och öka reliabiliteten i det empiriska materialet. Inte sällan har informanterna kommit med motstridiga versioner, och även om alla vittnesmål och perspektiv inte kommer att redogöras för i studien så har ett noggrant urval gjorts för att inte bara komma så nära de verkliga händelserna som möjligt utan också för att kontrastera informanternas olika uppfattningar.

3.2 Skriftliga primär- och sekundärkällor

Empiriskt material kommer också från offentliga dokument från CONAIE, Ecuvarunari och Pachakutik. Det är ett relativt omfattande material bestående av politiska program, tal, manifest, besluts- och kongressprotokoll. Från Pachakutik var alla besluts- och kongressprotokoll från år 2000 fram till idag tillgängliga (cirka 300 sidor). Från CONAIE och Ecuvarunari (sammanlagt cirka 100 sidor) har endast de uttalanden och protokoll som lagts ut på internet varit tillgängliga, eftersom de båda organisationerna inte hade någon arkiveringsprincip, vilket gjorde det praktiskt taget omöjligt att gå igenom allt material.

Fördelen med dessa dokument är att de ger exakt information när och vilka beslut som har fattats. Jag har därför använt dem för att analysera hur beslutsfattandeprocesserna gått till, för att därmed kunna fastställa vilken underorganisation som fått genomslag för sin agenda. Nackdelen med dessa dokument är å ena sidan att de är bristfälliga och inte redogör för diskussioner, intressekonflikter och kontext, utan enbart beslut. Utan informanterna och sekundärlitteraturens kontextualiseringar hade en del av materialet varit svårt att analysera eftersom det är skrivet för de som är väl insatta i processen. Å andra sidan har många beslut och förhandlingar en informell karaktär, särskild när det gäller CONAIEs förhandlingar med regeringen vid sidan om Pachakutik. Dessa är givetvis inte dokumenterade i de formella beslutsprotokollen. Även där har intervjuerna fått komplementera det skriftliga materialet. Manifesten måste tolkas med större försiktighet, eftersom de ofta formulerats som politiska

utspel. Ståndpunkterna som getts uttryck för har därför följts upp för att se om organisationen är konsekvent när det väl kommer till beslutsfattande.

En av de största bristerna i det skriftliga materialet är den senare perioden då Pachakutiks arkivering är betydligt bristfälligare än under den första perioden. Uppsatsen kommer därför att analysera den första perioden mer djupgående medan den senare perioden får en mer ofullständig behandling.

Ett rikligt material av sekundärkällor kommer även att användas. Både före och under fältarbetet samlade jag in artiklar och böcker. De kommer dels att tas in i analysen av det empiriska materialet och dels fungera som en slags bakgrundsinformation som har lotsat mig in i ämnet. Empiriska insikter har också fåtts genom den ledande morgontidningen *Diario la Hora*, som jag läst regelbundet sedan augusti 2007. Sammantaget har den stora arbetsinsatsen som krävts för att systematiskt analysera det omfattande källmaterialet, resulterat i ett tillförlitligt och rikt empiriskt råmaterial.

3.3 Klass, etnicitet och det ecuadorianska politiska systemet

Det finns olika siffror på hur stor andel av den ecuadorianska befolkningen som är indianfolk. Uppskattningarna rör sig från regeringens låga siffror på 6.6 %⁵⁹ ända till ILO:s beräkning på 43%.⁶⁰ Regeringens siffror är generellt sett betydligt lägre än enskilda organisationers mätningar. Indianerna finns i hela landet, men är koncentrerade i det andinska höglandet, där Quichua-indianerna är bosatta. Många av dem har migrerat till städerna, i synnerhet till huvudstaden Quito. Proportionerligt räknat är koncentrationen av indianer störst i Amazonas. Regeringen har erkänt 12 olika nationaliteter i Amazonas, bland vilka den största är Shuar-folket. I Amazonas är de olika grupperna mer enade och har inte blandat sig med andra grupper på samma sätt som i höglandet där etniska identiteter är otydliga och deras organisationer är påverkade av staten och dess administrativa strukturer.

Liksom i flertalet andinska länder definierar geografin den statliga strukturen och ekonomin och statens förmåga att styra skiljer sig kraftigt i de olika regionerna. Den ecuadorianska staten har ända sedan kolonialtiden försökt inkorporera och kontrollera indianbyarna i Anderna medan Amazonas ignorerades fram till 1950-talet. Under kolonialtiden deklarerades det att indianfolken var underordnade staten. Samtidigt var de jordägarnas egendom och kyrkan begränsade deras frihet inte bara genom att förflytta dem från deras mark utan även genom att inskränka deras

⁵⁹ Van Cott, 2005: 100.

⁶⁰ Van Cott, 2005: 101.

kulturella uttryck.⁶¹ Indianfolken förblev andra klassens medborgare under 1800- och en stor del av 1900-talet.

Från 1930-talet och framåt skapades korporativistiska medborgarskapsregimer som ett sätt att standardisera relationen mellan stat och samhälle genom att inkorporera medborgarna i ett nationellt, politiskt, ekonomiskt och socialt projekt. ”Indianproblemet” sågs som det största hindret för nationsbyggande och modernisering.⁶² Under 1900-talet genomfördes tre omfattande reformer som syftade till att standardisera den lokala organisationen och omforma indianerna till ecuadorianska bönder. Dessa var Kommunlagen (*Ley de Comunas*) från 1937 och jordreformerna 1963 och 1974. Jordreformerna frigjorde visserligen indianbefolkningen från de semi-feudala arbetsvillkoren, och gav dem rätt till land och vissa civila och sociala rättigheter som tidigare förnekats dem, men det var inte regeringens enda avsikter. Generalen Guillermo Rodríguez Lara (som ledde landet 1972-76) ska ha sagt: ”Det finns inte längre något indianproblem. Vi blir alla vita män när vi accepterar den nationella kulturens mål”.⁶³ Under 1970-talet började en marknadsorienterad politisk regim ersätta det korporativistiska, nationella projektet. Det innebar att utvecklingsstaten, fackföreningarna och de konventionella bonderörelserna förlorade sin position. Resultatet var privatiseringar, att statens roll alltmer överfördes till NGO:s och sociala rörelser, vilket i sin tur försvårade situationen den fattiga, indianska bondebefolkningen. Det är i den här kontexten av ökat internationellt medvetande om etniska gruppers rättigheter (vilket Magnus Lembke kallar neoliberal multikulturalism) som indianrörelsen växer sig starkare.

3.4 Indianrörelsens framväxt

Indianrörelsen har utvecklats separat i höglandet och i Amazonas-regionen och representerar två regionala historiska processer med olika ideologiska inriktningar. Medan den etno-nationalistiska Amazonas-organisationen har sina rötter i kampen för att försvara territoriet, kulturen och identiteten så har den andinska regionen med en lång historia av statligt förtryck och dominans av vänsterpartierna, utvecklat en klassbaserad ideologi.⁶⁴

I höglandet organiserade Kommunist Partiet indianerna under 1940-talet som bönder i ett nätverk av fackförbund som blev den framtida basen för den autonoma organiseringen som fick ett kraftigt uppsving på 60–70-talet.⁶⁵ Van Cott menar att det finns två faktorer som förklarar den snabba utvecklingen av indianernas politiska organisering på 60- och

⁶¹ Yashar, 2005: 87.

⁶² Lembke, 2006: 42.

⁶³ Citerad i Yashar, 2005: 95.

⁶⁴ Maldonado, 2006: 89.

⁶⁵ Van Cott, 2005: 103.

70-talet: 1) Formandet av en ny indiansk ledarskapsklass som en följd av framsteg inom utbildningssektorn och 2) den katolska kyrkans arbete.⁶⁶

1972 skapades höglandets konfederation Ecuarunari.⁶⁷ Ecuarunari framhäver det etniska förtrycket men har behållit klassanalysen som anammades under kampen för jordreformen i allians med traditionella aktörer inom vänstern.⁶⁸ I mitten av 80-talet fanns det starka strömningar inom Ecuarunari som argumenterade för att det var dags att frigöra sig från de klassbaserade organisationerna som styrdes av mestiserna för att få en större autonomi och på så vis erövra den politiska makten. I samband med detta började ledarna närma sig organisationerna i Amazonas.

Den spanska kolonisationen påverkade endast Amazonas-regionen marginellt. Det är först på senare tid som dessa folkgrupper kommit att hotas av företag som utvinna naturresurser såsom mineraler, olja och guld på deras territorier. Den katolska kyrkan spelade dock även en central roll i Amazonas och bidrog till skapandet av lokala indianorganisationer. Till skillnad från höglandet hade dock den geografiska isoleringen medfört att Amazonas-organisationerna inte hade manipulerats på samma sätt av vänsterpartierna, vilket innebär att de inte gör samma klassbaserade analys. Istället är kampen för territoriet och indianfolkens kollektiva rättigheter central.⁶⁹ 1979 gick Shuar, Quichua organisationen (OPIP) och andra grupper samman och skapade en regional konfederation för indianorganisationer i Amazonas (CONFENAIE). CONFENAIEs politiska agenda är präglad av ”etniska frågor” såsom rätten till självbestämmande, försvaret och legaliseringen av indianfolkens territorier och bevarandet av ekosystemen och naturresurserna.⁷⁰

1986 gick de regionala organisationerna (CONFENAIE, ECUARUNARI och COICE)⁷¹ samman och skapade den nationella organisationen CONAIE, vilken idag innefattar cirka 220 organisationer på by-, lokal-, provinsial- och regional nivå och 80% av landets indianorganisationer på bynivå är medlemmar.⁷² CONAIEs politiska projekt handlar om skapandet av en ny stat baserad på principer om plurinationalitet, plurikulturalism och flerspråkighet, vilket kräver en radikal reformering av de politiska och ekonomiska institutionerna.⁷³ Enligt Van Cott fortsätter dock CONFENAIE och ECUARUNARI att agera självständigt som betydelsefulla politiska aktörer. Deras intressen sammanfaller inte alltid eftersom höglandsindianerna försöker återerövra marken som de förlorat till haciendorna och

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Det fullständiga namnet är Ecuador Runacunapac Riccharimui vilket betyder uppvaknandet av de ecuadorianska indianerna på Kiwcha.

⁶⁸ Intervju med Ricardo Carrillo, vice ordförande för Pachakutik.

⁶⁹ Intervju med Luis Maldonado, intellektuell inom indianrörelsen.

⁷⁰ <http://www.ecuanex.net.ec/confeniaie/>

⁷¹ *Coordinadora de Organizaciones Indígenas de la costa Ecuatoriana*. Det var en liten och svag organisation som inte kom att påverka CONAIE i stor utsträckning. Jag utvecklar därför inte någon analys av organisationen i studien. Lembke, 2006:187.

⁷² Citerad i Freidenberg och Alcantara, 2001: 248.

⁷³ CONAIEs politiska projekt, 2001:2.

kräver tillgång till mer land. Medan indianerna i Amazonas försöker försvara sitt territorium från företag som utvinnet naturresurser. För att skapa en balans inom CONAIE roterar ledarskapet mellan CONFENAIE och ECUARUNARI.⁷⁴ I generella termer har höglandet velat bygga organisationen utanför det formella politiska systemet och har bojkottat val som en politisk strategi eftersom det skulle innebära att stödja ett illegitimt politiskt system, medan Amazonas-organisationen varit betydligt mer öppen för att närma sig den institutionella politiken.⁷⁵

Sedan 1990 har CONAIE organiserat flera viktiga mobiliseringar (bland annat 1990, 1992, 1994, 1997, 1999, 2000 och 2001) som inte bara fällt två presidenter (Bucaram 1997 och Mahuad 2000) men också bidragit till att Ecuador har Latinamerikas mest progressiva konstitution vad det gäller indianfolkens rättigheter. CONAIE blev under 90-talet en medlare mellan staten och ursprungsfolken och resten av samhället. Med Augusto Barreras ord: ”CONAIE var som en megafon som sammankallade resten.”⁷⁶ Även om rörelsen hade gjort flera betydelsefulla framsteg inom formella institutioner,⁷⁷ så ansåg vissa grupper (framförallt Amazonas-organisationen, CONFENAIE) att det var nödvändigt att kombinera rörelsepolitiken med deltagandet i val genom en egen partipolitisk rörelse för att kunna konsolidera sitt inflytande i alternativa lokala styren. 1996 valde man, på initiativ av Amazonas-organisationer, att skapa den politiska rörelsen, Pachakutik. Indianrörelsen kom därmed för första gången att alliera sig med icke-indianska grupper såsom fackföreningsrörelsen (arbetarna inom elektronik och oljeindustrin) sociala rörelser (ekologister, feminister och ungdomar) och religiösa grupper (evangelister), vänsterpartier och intellektuella företagare från medelklassen.⁷⁸ Den största organisationen⁷⁹ utanför CONAIE som representerade den traditionella fackföreningsrörelsen var *La Coordinadora de Movimientos Sociales* (CMS) som skapades 1994 och sedan dess har varit allierad med CONAIE i Pachakutik. Nätverket består av 22 nationella organisationer vars viktigaste bas är fackföreningarna som organiserar arbetare inom olje-, cement- och elektronikindustrin (*Central de Trabajadores del Ecuador*) och de offentligt anställda (CONASEP). Det finns även grupper av informella arbetare och kyrkliga organisationer som är anslutna. CMS politiska agenda är fokuserad på kampen mot nyliberalismen och införandet av ett alternativt socioekonomiskt och demokratiskt system. CONAIEs inflytande har dock medfört att organisationen även integrerat

⁷⁴ Intervju med Luis Maldonado.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Freidenberg och Alcantara, 2001: 242.

⁷⁷ Det kanske viktigaste exemplet är det Nationella programmet för två-språkig utbildning (*Programa Nacional de Educación Bilingüe*) som CONAIE utformat och implementerade (1989), skapandet av en statlig organism som kallades Rådet för planering och utveckling för ursprungsfolk och svarta (CONPLAIDEN) som leddes av Nina Pacari samt skapandet av ett Departement för ursprungsfolksfrågor (1996).

⁷⁸ Freidenberg och Alcantara, 2001: 237.

⁷⁹ Från år 2004 även organisationen Foro Urbano som skapades år 2004 för att organisera marginaliserade grupper i städerna. Den politiska agendan är inriktad på kampen emot korruption, jämlikhet, aktivt demokratiskt deltagande och etik. Mestiserna Virgilio Hernandez och Augusto Barrera var initiativtagare i den här processen och statsvetaren Simon Pachano framhåller att de skapade organisationen för att kunna agera som legitima ledare inom Pachakutik. <http://www.fourbano.com.ec/info.php?bus=1>

den plurinationella staten i sitt politiska program.⁸⁰ Har då den klassbaserade rörelsen lyckats skapa sig ett utrymme inom Pachakutik? Blanca Chancoso, som är ledare inom Ecuvarunari, framhäver att Pachakutik aldrig varit bara för indianer, till skillnad från CONAIE. Indianrörelsen är dock själva grunden i Pachakutik, men att andra organisationer också är representerade.⁸¹ Dessa organisationer har dock deltagit på en mer tillfällig basis och har mer utgjort ett stöd till CONAIE.⁸²

Sammanfattningsvis representerar de olika medlemsorganisationerna inom Pachakutik olika ideologiska (klass/etnicitet) och strategiska (institutionella/utominstitutionella) tendenser. I generella termer är Ecuvarunari, den starkaste och politiskt mest betydelsefulla organisationen inom CONAIE⁸³ också den mest radikala falangen som kombinerar klass och etnicitet och oftast förespråkar aktioner utanför de formella politiska institutionerna. Medan Amazonas har ett mer renodlat etnonationalistiskt⁸⁴ perspektiv och väljer att förhandla med staten. Fackföreningsbasen inom CMS har medfört att rörelsen har en positiv inställning till institutionaliseringen. Utgångspunkterna för kategoriseringen av klass- och etniskt baserade rörelser är hämtade från sekundärlitteraturen. Både Lembke, Yashar och Van Cott definierar Ecuvarunari som en rörelse som kombinerar en klass- och en etnisk agenda.⁸⁵ CONFENAIE däremot definierar Lembke som en mer etnonationalistisk rörelse medan de båda senare understryker dess etniska fokus och starka kulturella identitet.⁸⁶

Pachakutiks medlemsorganisationer

<i>Organisation</i>	<i>Bildades år</i>	<i>Huvudagenda</i>	<i>Medlemmar</i>
Conaie	1986	Conaie artikulerar en vision för en plurinationell stat, vilket kräver en radikal omstrukturering av alla ecuadorianska politiska och ekonomiska institutioner.	Paraplyorganisation för Ecuvarunari, Confenaie och Confenaice. ⁸⁷
Ecuvarunari	1972	Klassbaserad och etnisk agenda. Jordreform är central. Traditionellt nära relation med vänsterpartier och fackföreningar.	Högländsindianer
Confenaie	1979	Etnonationalistisk agenda (territoriet, kultur och identitet).	Amazonasindianer.
CMS	1994	Kampen mot nyliberalismen och införandet av ett alternativt socioekonomiskt och demokratiskt system.	Ett nätverk bestående av 22 nationella organisationer vars viktigaste bas är fackföreningarna inom olje, cement- och elektronikindustrin och de offentligt anställda.

⁸⁰ Coordinadora de movimientos sociales. <http://www.social-movements.org/es/node/view/266>.

⁸¹ Intervju med Blanca Chancoso.

⁸² Intervju med Leónidas Iza, ordförande för CONAIE år 2002-2005 och Miguel Llucio ordförande för Pachakutik år 1999-2003.

⁸³ Lembke, 2006:187.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Lembke, 2006: 174, Yashar, 2005: 107 och Van Cott, 2005: 103-105.

⁸⁶ Lembke, 2006:187, Yashar, 2005: 129 och Van Cott, 2005: 106.

⁸⁷ COICE är kustorganisationen i det nationella nätverket. Då organisationen haft en marginell roll (endast en mycket liten del av Ecuadors indianer är bosatta vid kusten) har jag valt att utesluta den ur studien.

Dessa heterogena rörelser lyckades ena sig i Pachakutik mycket tack vare den flexibla och informella beslutsfattandestrukturen. Mot denna bakgrund har övergången från en heterogen proteströrelse till att försöka erövra den politiska makten i de formella politiska institutionerna har inneburit en stor omställning och en kvalitativ förändring för indianrörelsen.

4. Pachakutiks⁸⁸ politiska projekt

Pachakutik är resultatet av flera olika sociala rörelsers historiska kamp för att skapa en ny, mer jämlik, solidarisk och plurinationell stat. I följande avsnitt kommer Pachakutiks värdesystem och organisatoriska struktur analyseras.

4.1 Föreningen av klass och identitet

Pachakutik bygger på CONAIEs kritiska position gentemot de politiska institutionerna och partierna som ett uttryck för en ”uni-nationell”⁸⁹ stat och nyliberala, ekonomiska strukturer. När kongressen 1994 fattade beslutet att låta politiska rörelser (och inte bara politiska partier) delta i val, var det avgörande eftersom det tillät CONAIE att ställa upp i valen med rörelsen Pachakutik, utan att överge sin kritiska position gentemot det politiska systemet. Det var dock CONFENAIE (Amazonas) som var drivande i processen, medan Ecuatorunari var betydligt mer tveksam. I ett internt policydokument reflekteras partiets ambivalenta förhållande till staten:

Pachakutik har gett sig in i kampen inom ramarna för den existerande, formella demokratin, men inte för att lydigt underordna sig, utan tvärtom, för att kämpa inifrån för att skapa en substantiell förändring.

Radikaliseringen av demokratin, som öppnar upp dörrarna för maktutövningen och folkets suveränitet är vår fundamentala målsättning.⁹⁰

Även om rörelsen behållit sin radikala diskurs så har den dock enligt flera forskare (t.ex. Van Cott och Freidenberg) och även kritiska anhängare (Miguel Lluco) alltmer kommit att bli ett traditionellt politiskt parti. Anti-systemdiskursen har därmed mer blivit ett sätt att utmärka sig och locka väljare.⁹¹ Pedro de la Cruz, är skeptisk mot det som han uppfattar som en dubbel diskurs, Pachakutik är mot systemet samtidigt som de använder sig av systemet.⁹²

⁸⁸ På ett symboliskt plan har Pachakutik tagit CONAIEs eller indianfolkens regnbågsfärgade wipala-flagga. Namnet Pachakutik är taget från den andinska religiösa kosmivisionen och betyder ”återkomsten av de goda tiderna”. Flera informanter beskriver denna process, dvs. Pachakutik, som ett radikalt uppbrott där tidigare sociala system upphör att existera och ersätts av något nytt. Intervju med Blanca Chancoso.

⁸⁹ Den representerar enbart en nationalitet, mestiserna som kom till vid den spanska kolonialiseringen på 1400-talet. Till skillnad från indianrörelsen plurinationella politiska projekt.

⁹⁰ Documento de horizonte político, 2001:11

⁹¹ Intervju med Jorge León, forskare.

⁹² Intervju med Pedro de la Cruz, ordförande för FENOCIN, en mer klassbaserad indianrörelse.

Att gå från att vara en proteströrelse till en erkänd aktör inom det formella politiska systemet innebär att den tidigare exkluderade gruppen uppmuntras att omförhandla sin identitet, vilket inte alltid är lätt. Denna destabilisering har tagit sig uttryck i Pachakutiks vacklande politiska positioner och ett tvetydigt ledarskap.⁹³ Svårigheten för Pachakutik-representanterna är att tillfredsställa de radikala gräsrotterna samtidigt som de agerar effektivt inom parlamentet för att uppnå konkreta resultat, vilket ofta innefattar den sortens ”politisk kohandel” som CONAIE så starkt tar avstånd från. CONAIE upprätthåller därmed sin konfrontativa position och kritiserar det nuvarande politiska systemet med starkt nedsättande ordval som till exempel: kleptokrati, falsk demokrati, imperialistisk, kolonial, och segregeringande stat. Vidare beskrivs staten som borgerlig, vit-mestiz uninationell.⁹⁴

Både Pachakutiks och CONAIEs identitet och politiska vision definieras således utifrån vad det inte är, vad det är motsatt till, vilket följande citat illustrerar. ”Den nya demokratin ska framförallt vara: antikolonialistisk, antiimperialistisk och anti-segregerande, det vill säga ett alternativ till det aktuella falska representativa, demokratiska systemet”.⁹⁵

Det finns två huvudsakliga kritiker mot det nuvarande systemet, den *uninationella staten* och den *nyliberala ekonomiska politiken*, vilka baserar sig på en etnisk respektive en klassbaserad analys. CONAIEs politiska projekt är skapandet av den plurinationella staten. CONAIE definierar plurinationell som ”jämlighet, enhet, ömsesidig respekt och solidaritet mellan alla nationaliteter och folkslag som utgör Ecuador. Erkännandet av rätten till territoriet, autonoma politiska administrationer, erkännandet av specifika kollektiva rättigheter”.⁹⁶ Centralt för detta begrepp är ifrågasättandet av den nuvarande statens homogena karaktär där endast ett nationellt folkslag och en kultur erkänns. Kravet är erkännande och en omfattande reformering av den statliga apparaten genom bland annat mer deltagardemokratiska former för politiskt deltagande (snarare än separatistiska krav på en ny statsbildning). Det finns ett konsensus inom rörelsen att det rör sig om en radikal omstrukturering av den nuvarande staten men enligt Jorge León så har man aldrig kunnat komma överens om en gemensam definition av den plurinationella staten, vilket medför att det finns en mängd vaga, motstridiga tolkningar som inte kunnat översättas i ett konkret partipolitiskt policyförslag.⁹⁷ Borgmästaren och den före detta presidentkandidaten Auki Tituaña framhäver att det inte bara handlar om komma till makten, utan snarare om att omskapa makten och implementera en alternativ vision. Som han

⁹³ För Pachakutik-representanterna i kongressen har det varit ett dilemma att välja mellan att agera helt enligt rörelsens ideologiska principer och därmed marginaliseras eller förhandla och uppnå vissa fördelar och kompromissa med andra. Därmed riskerar de att förknippas med traditionella politiker. Pachakutikrepresentanterna befinner sig därmed ofta i en svår situation, vilket bland annat Luis Maldonado framhäver i en intervju.

⁹⁴ CONAIEs politiska projekt, 2001:7.

⁹⁵ Ibid: 5.

⁹⁶ Ibid: 5.

⁹⁷ Intervju med Jorge León.

uttryckte det: ”Det är inte bara att kliva in i bilen och köra, utan vi vill använda bilens struktur för att bygga en ny vision tillsammans med aktörerna.”

En central aspekt av plurinationalismen är interkulturalism, det vill säga erkännandet och respekten för alla etniska grupper. Detta innebär att Pachakutik måste representera alla etniska grupper, även mestiser medan CONAIE enbart representerar indianfolken. Pachakutik kallas dock ofta för ”CONAIEs politiska arm”, vilket illustrerar de interna maktstrukturerna som ibland tar sig uttryck i en slags omvänd rasism, där mestiser exkluderas. Borgmästaren Mario Conejo, en av de viktigaste förespråkarna för interkulturalitet inom indianrörelsen, hoppade av Pachakutik som en protest emot vad han ansåg vara en etnisk radikalism som var omöjlig att implementera i ett multikulturellt samhälle. Han är djupt kritisk emot den etniska inriktningen inom rörelsen som vid vissa tillfällen varit beredda att agera tillsammans konservativa aktörer inom högern som varit beredda att stödja reformer som främjar indianbefolkningen.⁹⁸ Likaså Pedro de la Cruz, är skeptiskt emot den etnoliberal tendensen som enligt honom skapar rasbaserade konflikter mellan olika underordnade grupper i samhället.⁹⁹ Dessa ståndpunkter väcker den svåra frågan om hur en kamp för erkännande av etniska grupper kan bedrivas som undgår fällan att skapa nya rigida normer och exkluderingar. Som folkvald ledare är det omöjligt att driva enbart den egna etniska gruppens intressen eftersom det underminerar legitimiteten som kollektiv beslutsfattare. Samtidigt är risken, som i Conejos fall, att om ledaren driver allmänintresset så anses denne vara illojal mot den egna gruppen.¹⁰⁰

Den klassbaserade kritiken av det nyliberala ekonomiska systemet är den andra ideologiska pelaren i Pachakutiks identitet. I den politiska plattformen står det att:

Det som enar de olika latinamerikanska organisationerna och rörelserna med MUPP-NP är den antineoliberal, antiimperialistiska och antikapitalistiska kampen. Över hela världen genomförs ekonomiska reformer och dess militarism, som vidmakthåller att vi lever i en permanent misär.¹⁰¹

Den klassbaserade kritiken emot det nyliberala systemet har medfört att indianfolkens kamp inte varit begränsad till kulturell bekräftelse och etniska rättigheter utan de har överskridit dem och involverat sig i en bredare politisk kamp för social rättvisa och politisk makt. Framhävdandet av klasskonflikten medför att indianrörelsen inte kan kategoriseras som en ”ny social rörelse” som enbart driver en identitetsskapande, kulturell kamp. Tvärtom har den ecuadorianska

⁹⁸ Intervju Mario Conejo.

⁹⁹ Intervju med Pedro de la Cruz.

¹⁰⁰ För en diskussion om grupprepresentation se t.ex. Schönleitner, 2005.

¹⁰¹ Acta del II Congreso nacional de Pachakutik, 2001: 9.

indianrörelsen bedrivit en traditionell klasskamp och kraftfullt motsatt sig regeringens och IMF:s neoliberala ekonomiska reformer.¹⁰²

Sammanfattningsvis har en heterogen skara med olika ideologiska och strategiska positioner kommit att förenas i Pachakutik, vilket å ena sidan kommit att bidra till en framgångsrik institutionalisering men å andra sidan även motverkat att rörelsen kunnat tala med en kraftfull gemensam röst. En betydelsefull bidragande orsak är den oklara maktfördelningen som Pachakutiks flexibla, informella strukturer för med sig.

4.2 Ett parti med rötter i en rörelsestruktur

Pachakutik är en löst förenad sammanslutning med olika sociala rörelser och en hög grad av decentraliserat beslutsfattande.¹⁰³ Det existerar därför inte samma interna hierarki och rigida struktur som i traditionella partier, vilket innebär att Pachakutik i praktiken har större likheter med en social rörelse än ett parti. Av stor vikt är den indirekta medlemsstrukturen som innebär att organisationer och inte individer är medlemmar. Den högsta ledningen består av fem representanter från CONAIE (två från CONAIE och de tre regionala ledarna), två ledare från CMS och två från *Seguro Social Campesino*.¹⁰⁴ Denna organisatoriska struktur medför att partiet blir underordnat de sociala rörelserna till skillnad från fallet med exempelvis fackföringsrörelsen där rörelsen och partiet utgör separata och autonoma strukturer. Eftersom det inte finns något individuellt medlemskap inom Pachakutik är partiet beroende av rörelsernas (i synnerhet CONAIEs) förmåga att mobilisera politiskt stöd för partiet. Ricardo Carrillo, nuvarande vice ordförande i Pachakutik, framhäver att detta är ett av Pachakutiks styrkor eftersom inget annat parti har en organisatorisk struktur i varje provins.¹⁰⁵ Särskilt på nationell nivå där partiets organisatoriska struktur är så svag att den inte skulle kunna upprätthållas utan organisationernas stöd. Frånvaron av individuellt medlemskap har medfört att individer som vill delta men som inte representerar någon organisation har exkluderats eller helt enkelt fått skapa en organisation, vilket en grupp mestiser (Virgilio Hernandez och Augusto Barrera, båda framträdande ledare inom Pachakutik) gjorde med *Foro Urbano* i mitten av 90-talet.

Det organisatoriska medlemskapet medför att det skapas maktstrukturer mellan olika organisationers inflytande, eftersom vissa (framförallt CONAIE) är väldigt starka medan andra som exempelvis *Foro Urbano*, inte kan jämföra sina resurser och mobiliseringskapacitet med

¹⁰² Två exempel är att CONAIE som en protest emot ”dollariseringen” av ekonomin år 2001, allierade sig med militären och störtade den dåvarande presidenten Jamil Mahuad. År 2006 ledde de omfattande protester emot frihandelsavtalet med USA, TLC (*Tratado de libre Comercio*).

¹⁰³ Van Cott, 2005: 130-131.

¹⁰⁴ Intervju med Miguel Lluco. Pachakutik hade denna sammansättning 1999-2003. Enligt Freidenberg och Alcantara bestod ledningen av minst 50% av representanter från CONAIE 1998. 2001: 242.

¹⁰⁵ Intervju Ricardo Carrillo.

CONAIEs.¹⁰⁶ Pachakutiks informella och flexibla interna strukturer har ytterligare bidragit till en otydlighet och informella maktstrukturer mellan de olika organisationerna. Enligt Pablo Ospina: ”uppfattar vissa Pachakutik som ett barn till CONAIE medan andra ser det som en arm. Armen styrs direkt av hjärnan medan barnet är autonomt.” Flera andra informanter och forskare bekräftar att Pachakutik är underordnad CONAIE eftersom det är beroende av rörelsens mobiliseringskapacitet.¹⁰⁷ CONAIEs dominans kan också förklaras med att organisationen är överrepresenterad (med 5 av 9 poster inom ledningen). Utifrån ett representativt perspektiv är det också problematiskt med grupprepresentation vilket Miguel Lluco, högsta ledare för Pachakutik 1999-2003, belyser:

De är representanter för CONAIE, men de kan inte agera som CONAIE, eftersom det är en social rörelse och Pachakutik är ett politiskt parti. Delegaterna från CONAIE kom med förslag utifrån indianernas perspektiv. Men Pachakutik kan inte agera enbart för indianerna utan vi måste tänka på alla de 13 miljoner ecuadorianerna.¹⁰⁸

CONAIEs direkta inflytande i Pachakutiks beslutsfattande, skapade konflikter med andra mer vänsterorienterade, urbana rörelser som CMS, som inte hade samma förmåga att mobilisera och genomföra aktioner.¹⁰⁹ CMS hade däremot väl förberedda politiska ledare som kunde vinna val. Vid lokalvalen år 2000 exempelvis var en majoritet av Pachakutik-företrädarna mestiser.¹¹⁰ Detta skapade konflikter som tog sig uttryck som en spänning mellan det ”individuella” och det organisatoriska ledarskapet, där vissa inflytelserika individer som representerar en svag organisation utsätts för mycket kritik. Samtidigt kan dessa individer bidra mycket till Pachakutik eftersom det är två olika slags ledarskap som krävs i ett parti och i en social rörelse. I ett parti krävs karismatiska ledare som kan locka röster,¹¹¹ medan det inom CONAIE krävs ledare som har en lång och förankrad politisk bana inom rörelsen och förmågan att mobilisera medlemmarna till olika aktioner.¹¹²

Det finns grupper (framförallt de som inte representerar en inflytelserik organisation) som förespråkar att rörelsen ska övergå till ett politiskt parti med en tydlig intern

¹⁰⁶ Intervju med Simon Pachano.

¹⁰⁷ Intervjuer med Luis Maldonado, Leónidas Iza och Mario Conejo. Freidenberg och Alcantara menar att Pachakutik är CONAIEs politiska arm och i praktiken underordnat rörelsen. 2001: 242. Andra informanter framhåller dock att Pachakutik och CONAIE är separata strukturer och att själva beslutsfattandet sker inom Pachakutik, även om CONAIE kan komma med förslag. Intervju med Ricardo Carrillo och Blanca Chancoso.

¹⁰⁸ Intervju med Miguel Lluco.

¹⁰⁹ Intervju med Luis Maldonado.

¹¹⁰ 4 av 5 prefekter och 16 av 27 borgmästare var mestiser. Collins, 2002: 39.

¹¹¹ Spänningen mellan framgångsrika politiker och CONAIE har varit tydlig på lokal nivå. Två exempel är borgmästarna Mario Conejo i kantonen Otavalo och Auki Tituañai i kantonen Cotacachi, som haft stor framgång på lokal nivå och getts erkännande för sina demokratiska institutioner och utvecklingen i kommunerna. På nationell nivå har de dock utsatts för hård kritik eftersom de inte är tillräckligt väl förankrade inom indianrörelsen. För en mer djupgående analys av dessa lokaldemokratiska processer se t.ex. Lalander 2007 och 2005.

¹¹² Intervju med Pablo Ospina.

struktur, individuellt medlemskap och beslutsfattande genom omröstning (istället för konsensus). Det har dock funnits starkt motstånd mot detta förslag. Miguel Lluco är en av förespråkarna för detta förslag. Han menar att det finns många fördelar med individuellt medlemskap. I nuläget kan CONAIE hävda att de har 3 miljoner invånare i dess territorier, men när man kallar till en aktion eller ett möte så kommer endast 300 personer. Med ett individuellt medlemsregister skulle ledningen få information om det egentliga medlemsantalet och själva sprida information om partiets interna processer.¹¹³ Som en konsekvens skulle CONAIEs inflytande minska.

Beslutsfattandeprocesserna inom Pachakutik kännetecknas av kollektiva beslutsfattandeprocesser som bygger på den form av deliberativ, deltagandedemokrati som praktiseras i de indianska bysamfälligheterna och inom sociala rörelser. Det finns en tydlig ”underifrån-dynamik” för att debattera, förankra policies och skapa konsensus snarare än att beslut fattas genom omröstning. Även om konsensusprocesser kan fördjupa demokratin i mindre organisationer har flera forskare som exempelvis Pierre Bourdieu pekat på att deliberativ demokrati tenderar att reproducera hierarkier mellan olika sociala grupper och öka experters inflytande (på bekostnad av kollektiv intresserepresentation).¹¹⁴ Även den ecuadorianska forskaren Simon Pachano, betonar att Pachakutiks interna demokrati skulle förstärkas om de informella maktstrukturerna i den deliberativa demokratin synliggjordes och individer skulle kunna delta utan att först ha profilerat sig inom en social rörelse.¹¹⁵

Sammanfattningsvis har CONAIEs legitimitet, organisatoriska struktur och mobiliseringsförmåga bidragit till Pachakutiks framgångar. Samtidigt hindrar kopplingen till CONAIE Pachakutik från att expandera sitt politiska stöd utanför den egna gruppen och artikulera ett brett politiskt projekt för hela samhället. Följaktligen, skulle Pachakutik kunna förstärkas av en ökad intern institutionalisering och en ökad autonomi från de sociala rörelserna (i synnerhet CONAIE).

5. Alliansen med Gutierrez och de fördjupade interna motsättningarna

Militärkuppen med Lucio Gutierrez blev inledningen på en djup kris där de interna strukturella motsättningarna kom upp till ytan när Pachakutik blev tvungen att precisera sina politiska och ideologiska positioner och formulera ett partipolitiskt program. En del av krisen kan förklaras med svårigheten att kombinera den institutionaliserade politiken med radikalismen i den sociala rörelsen. En betydligt viktigare faktor är dock de interna strukturella relationerna, baserade på regionala, ideologiska motsättningar och olika strategiska preferenser (institutionaliserade/utominstitutionaliserade).

¹¹³ Intervju med Miguel Lluco.

¹¹⁴ Bourdieu, 1991:146.

¹¹⁵ Intervju med Simon Pachano.

5.1 Militärkuppen och de interna splittringarna som föranledde alliansen

Den 21 januari 2001 genomförde CONAIE tillsammans med en grupp militärer under ledning av Lucio Gutiérrez en kupp och avsatte därmed den sittande presidenten Jamil Mahuad från det Kristdemokratiska partiet. Detta som en reaktion emot att Mahuad efter den ekonomiska kollapsen 1998-99 gett efter för starka påtryckningar från IMF och lanserat att den inhemska valutan skulle ersättas av dollarn.¹¹⁶ Militärkuppen misslyckades dock och vice presidenten Álvaro Noboa blev den nya presidenten. Det var CONAIE (med CONFENAIE i ledningen) som ledde förhandlingarna med militärerna och aktionerna.¹¹⁷ Ledarna inom Pachakutik gavs order av CONAIE om att delta, vilket försvårades av det faktum att det samtidigt fanns parlamentsledamoten från Pachakutik som satt i regeringen. Enligt Miguel Lluco hemlighölls all information från Pachakutik fram till sista stund då han förvarnades om att det skulle komma ”en hård aktion”. Han tillkallade därmed parlamentsledamöterna som avsade sig sina uppdrag och anslöt sig till kampen på gatorna.¹¹⁸

Vid första anblicken tycks händelseförloppet illustrera den inneboende spänningen mellan militanta rörelsestrategier och mer konventionella former för att uppnå traditionell politisk makt genom demokratiska val. Kuppen skulle då framförallt vara ett sätt att manifesteras sitt missnöje över parlamentsledamotens agerande. Det finns indikatorer som stödjer denna tolkning. Framförallt efter kuppens misslyckande framfördes kritik mot borgmästare och andra politiker som inte deltog i mobiliseringarna i tillräcklig utsträckning.¹¹⁹

Om man istället analyserar händelseförloppet de kommande månaderna träder en alternativ förklaringsmodell fram, där motsättningarna mellan CONFENAIE och ECUARUNARI som tar sig uttryck både inom CONAIE och Pachakutik blir centrala.¹²⁰ Vid tiden för kuppen hade CONFENAIE makten inom CONAIE och Ecuvarunari inom Pachakutik. Under Pachakutiks kongress i september 2001 uppmärksammas de interna motsättningarna mellan dessa båda grupper av flera ledare som uttrycker oro över att det ska skada rörelsens bild utåt.¹²¹ Inom CONAIE markerar Ecuvarunari sitt motstånd gentemot CONFENAIEs agerande genom att officiellt deklarerar att indianrörelsen befinner sig i undantagstillstånd (*Estado de emergencia*) på grund av:

¹¹⁶ Under 1998 och 1999 genomförde CONAIE tre omfattande mobiliseringar där de lyckades få stöd från medelklassen som drabbades av regeringens nedskärningar och privatiseringar.

¹¹⁷ Maldonado, 2006: 97.

¹¹⁸ Intervju med Miguel Lluco.

¹¹⁹ Borgmästaren Auki Tituaña påpekar i en intervju att: ”Politikerna måste vara i fronten för konfrontationerna, inte bara sitta bakom sina skrivbord”.

¹²⁰ De icke-institutionaliserade och de institutionaliserade strategierna verkar däremot ha komplimenterat varandra väl, vilket lokalvalen 4 månader efter kuppen är ett tecken på. Pachakutik fick då ett utav sina bästa valresultat i höglandet och i Amazonas. Collins, 2002: 38.

¹²¹ Acta del II Congreso nacional MUPP-NP. 2001: 5-6

”Brytningen i den interna enheten, bristen på organisk disciplin, svaghet vad det gäller politisk skolning och fortbildning av medlemmarna och det allra allvarligaste är att ledarna försöker införa en indianpopulism, där särintressen snarare än kollektiva intressen ges företräde, för att uppnå makt på lokal, provinsiell, nationell nivå och till och med presidentposten”.¹²²

Ecuadorunari markerar sitt avstånd gentemot å ena sidan CONFENAIE och å andra sidan gentemot hela det formella politiska systemet genom att fatta beslutet att organisationen inte lanserar någon egen kandidat för president- eller vicepresidentposten.

Militärkuppen genomfördes av en mindre fraktion som missbedömt den politiska situationen och inte lyckats etablera stöd vare sig inom rörelsen eller hos medelklassen. Efter två dagar gjordes en opinionsundersökning där det framgår att endast 13% av väljarkåren föredrog att behålla militär-indiankoalitionen vid makten.¹²³

De interna splittringarna mellan CONFENAIE och Ecuadorunari fortsatte att dominera dynamiken inom Pachakutik. Konflikten tog sig uttryck i att de båda organisationerna slöt upp bakom två olika presidentkandidater. Ecuadorunari, CMS och majoriteten av provinserna¹²⁴ inom Pachakutik stöttade borgmästaren Auki Tituaña och CONFENAIE stöttade CONAIEs ledare, Antonio Vargas. I denna situation väljer CONAIE att inte stödja någon kandidat och ”kräver att Pachakutik respekterar beslutet”,¹²⁵ vilket också sker trots att 17 av 20 provinser redan uttryckt sitt stöd för Tituaña inom partiet. Konsekvensen av att CONAIE inte respekterade Pachakutiks position utan agerade utanför partiets strukturer och använde sig av sin organisatoriska styrka och nationella representation för att genomdriva sin egen agenda, var att CONAIE och Pachakutik splittrades.

Antonio Vargas manifesterade sitt missnöje genom att lämna rörelsen (och delar av CONFENAIE slöt upp bakom honom) och han lanserade sig som presidentkandidat med det evangelistiska Amauta Jatari. Slutligen fick han en ministerpost inom Gutierrez-regeringen. Efter en utdragen och konfliktladdad valprocess tog Ecuadorunari över ledarskapet inom CONAIE. Ecuadorunari kom därmed i detta läge att ha ledarskapet över både CONAIE och Pachakutik, vilket skapade en representativ obalans inom rörelsen.

Bara några veckor före valet etableras en allians med Lucio Gutierrez på initiativ av CMS.¹²⁶ Innan beslutet fattades i Pachakutik hade det dock förankrats först i Ecuadorunari, Confeunassc, *Seguro Social Campesino* och sedan i CONAIE. Mestisernas ökade inflytande följs av en växande etniskt fragmenterande diskurs (som kulminerar år 2005) som tar sig uttryck i en

¹²² Ecuadorunari declara estado de emergencia del movimiento indígena. Den 14 december, 2001.

¹²³ Zamosc, s.21. Cedatos 2000:7, citerad i Zamosc s.21

¹²⁴ Tituañahade stöd i 17 av 22 provinser.

¹²⁵ Resoluciones de la Asamblea de CONAIE, 19 april, 2002.

¹²⁶ Maldonado, 2006: 97.

kritik emot mestiser inom rörelsen. Flera betydelsefulla ledare såsom Luis Maldonado och Blanca Chancoso framhäver CMS, eller "huliganerna" som mestiserna nedlåtande benämns, ledande roll i skapandet av alliansen med Gutierrez. Maldonado menar att CMS koopterade både CONAIE och Pachakutik och att de därför hade mer eller mindre samma position. I praktiken var dock de politiskt erfarna (fackförenings)ledarna inom CMS en viktig resurs för att kunna förhandla med Gutierrez-regeringen.

Chancoso erkänner inte deras betydelse utan framhäver istället att mestiserna inom CMS opportunistiskt utnyttjade den regionala splittringen inom Pachakutik för att kunna använda partiet för att ta sig in på traditionella maktarenor.¹²⁷ De båda ledarna framhäver att konflikten handlade om CMS brist på förståelse för indianrörelsens historiska utominstitutionella kamp. Denna kritik medför att en informell fraktion inom rörelsen intar en alltmer etnisk radikal position där mestisernas förmåga att representera indianbefolkningen blir starkt ifrågasatt. Argumentet ger uttryck för dilemmat som uppstår mellan det kollektiva och det individuella ledarskapet. Indianrörelsens politiska inflytande är baserat på att ledarna måste avancera inom den sociala rörelsen för att kunna uppnå politiska poster inom partiet, medan mestiserna som individer ansluter sig direkt till partiet (eller genom någon svag organisation), vilket har föranlett förslag på krav på två års aktivt deltagande i någon organisation för att kunna väljas in i ledningen på nationell nivå, ett förslag som skulle gynna CONAIE.¹²⁸ Det ständiga implicita ifrågasättandet av politiker som inte har sin bakgrund i någon av CONAIEs underorganisationer illustreras av följande citat: "Även om Auki är en bra politiker så har han inte varit en intern medlem i indianrörelsen".¹²⁹ Eller den nedsättande benämningen av vissa ledare (framförallt mestiser) som *Pachakutik light*.¹³⁰ Citaten ger uttryck för dilemman som uppstår till följd av den etniska representationen. Inom CONAIE finns en stark uppfattning om att den politiska organisationen är en kollektiv process som man måste vara lojal emot – att svika rörelsen uppfattas som ett förräderi gentemot den egna folkgruppen. Som Carmen Yamberla, före detta ordförande för en provinsial organisation av CONAIE, beskriver det: "Jag är ingen person utifrån, jag är född i den här processen. Jag kan inte dra mig tillbaka, jag måste vara kvar i indianrörelsen även om det går dåligt. Det är skillnaden."¹³¹ Citaten illustrerar att indianrörelsen baserar sig på identitetsbaserad snarare än en ideologisk politisk representation. De uppfattar sig själva som indianer snarare än medborgare. Vid en jämförelse av Evo Morales framgångar i Bolivia, så argumenterar Xavier

¹²⁷ Intervju med Blanca Chancoso.

¹²⁸ Nina Pacari föreslog detta på kongressen 2001. Acta del congreso 2001:9

¹²⁹ Intervju med Blanca Chancoso.

¹³⁰ I kantonen Otavalo har en konflikt med etniska undertoner uppstått inom Pachakutik, där en radikal lokal fraktion med stöd från den nationella nivån kritiserar den nuvarande borgmästaren för att inte hålla sig till indianrörelsens principer. Konsekvensen blev att borgmästaren, Mario Conejo hoppade av Pachakutik och skapade en ny lokal politisk rörelse. Lalander, 2008.

¹³¹ Intervju med Carmen Yamberla.

Albó att MAS-partiet har rört sig från ”skillnadens politik” fokuserad på etnisk identitet till en mer politisk uppfattning om ojämlikhet (där etnicitet och rasism visserligen spelar en central roll).¹³² Det innebär att MAS har gått från en identitets- till en ideologisk representation och därmed tagit ett steg mot medborgarskap. Pachakutik har däremot inte lyckats utveckla en liknande ideologisk/politisk identitet.

Processen illustrerar även hur Pachakutik är konstituerat av tydliga, specifika maktgrupper, med Sartori's terminologi så kallade faktioner, vilket innebär att det är ett väldigt fragmenterat parti, med synliga inre splittringar och konflikter. Sartori skiljer mellan faktioner som bygger på ideologiska preferenser och egenintresse. I Pachakutiks fall artikulerar faktionerna en ideologisk- eller identitetsbaserad diskurs. I praktiken verkar dock strävan efter makt, vara den främsta drivkraften. Enligt Sartori så präglas partier konstituerat av tydliga intressefaktioner inte sällan av klientelistiska relationer och nätverk.¹³³

5.2 Alliansen

Indianrörelsens interna narrativ om alliansen fokuserar på motståndarens agerande, snarare än om de egna bristerna i form av ett sammanhängande partipolitiskt program och enighet mellan de olika rörelserna som konstituerar Pachakutik.¹³⁴ Syftet med detta kapitel är att belysa den interna dynamiken under den korta alliansen som endast varade sex månader. Det innebär inte att betydelsen av de strukturella förutsättningarna förringas,¹³⁵ men det analytiska fokuset ligger på den interna dynamiken.

5.3 Kooptering versus motstånd

Under alliansens första månader blev Ecuarunari och CONFENAIEs strategiska och ideologiska skillnader gällande institutionaliseringen snabbt påtagliga. Jorge León understryker att de senare hade ett mer pragmatiskt förhållningssätt, de drev på processen för att nå den formella politiska makten men utan att ha ett stabilt partipolitiskt program att luta sig mot. Detta tog sig uttryck i hur de agerade som parlamentsledamöter och det skapades snabbt två fraktioner inom Pachakutik i parlamentet, vilket medförde svårigheter att upprätthålla partienigheten.¹³⁶ Andra forskare har också menat att Pachakutik-ledamöterna aldrig agerat som ett gemensamt block, utan snarare som

¹³² Albó, 2005:449.

¹³³ 1976:69.

¹³⁴ Se t.ex. Virgilio Hernandez, 2004.

¹³⁵ Pachakutiks handlingsutrymme för att driva en självständig politisk agenda var kraftigt begränsat under alliansen. Bara några veckor efter att Gutierrez tillträtt började han förhandla med IMF, och gick därmed emot en av indianrörelsens centrala frågor och vallöften.

¹³⁶ Intervju med Jorge León.

individer. Det har funnit brist på koordinering och parlamentarikerna har öppet kritiserat varandra.¹³⁷

Ecuadoruari spelade från första början en viktig roll inom regeringen och fick högt uppsatta poster såsom exempelvis Nina Pacari som blev utrikesminister, Luis Macas jordbruksminister och Rosa Maria Torres utbildningsminister. Flera informanter (både aktörer inom CONAIE och Pachakutik, och oberoende forskare) vittnar om att CONAIE intog en aktiv roll i denna process och överskred sina befogenheter genom att skapa allianser i utbyte mot ministerposter, beslutade vilka prioriteringar som skulle göras, deltog öppet på den politiska arenan istället för att agera indirekt genom Pachakutik, samtidigt som Pachakutik var relativt passiv.¹³⁸ Konsekvensen var att de båda organisationernas roller sammanblandades och CONAIE ”partidiserades” (det vill säga lämnade de utominstitutionaliserade aktionerna). Jorge León tolkar problematiken som en krock mellan den utopiska rörelselogiken och den mer pragmatiska partipolitiken, vilket han anser att CONAIE, i efterhand, har fått betala ett högt pris för i form av förlorad legitimitet.¹³⁹

Inom själva CONAIE medförde majoriteten av Ecuadoruari-representanter på de höga posterna att CONFENAIE och kustorganisationen, COICE marginaliserades, vilket accelererade splittringen och medförde att CONFENAIE började förhandla med Gutierrez på egen hand och kooperas med hjälp av klientelistiska statliga program riktade mot befolkningen på landsbygden (särskilt befolkningen i Amazonas).¹⁴⁰ Gutierrez använde sig av indianrörelsens interna splittring och lyckades etablera kontakt med flera olika aktörer och organisationer som han förhandlade parallellt med, med syftet att demobilisera oppositionella grupper. Luis Maldonado uppfattar det som att ett av de stora problemen under alliansen var att indianrörelsen öppet visade sina interna konflikter, vilket Gutierrez utnyttjade.¹⁴¹ Ett illustrerande exempel är regeringens försök att skapa en parallell organisation till CONAIE (CONAIEPE)¹⁴² för att integrera de krafter inom indianrörelsen som kooperats och därmed demobilisera och splittra CONAIE.

Ecuadoruari intog nästan omedelbart en kritisk position gentemot regeringen och kräver i en deklARATION från februari att regeringen ändrar inriktning på den nyliberala ekonomiska politiken och fokuserar mer på landets fattiga.¹⁴³ På den extrainsatta kongressen några dagar

¹³⁷ Van Cott, 2005:129. Simon Pachano säger i en intervju att det inom Pachakutik alltid har funnits ett Amazonas-block i parlamentet, som kännetecknats av en hög grad av grupprepresentation (de strävar efter förmåner för den egna gruppen).

¹³⁸ Intervjuer med Luis Montaluisa, Ricardo Carrillo, Luis Maldonado och Jorge León.

¹³⁹ Intervju med Jorge León.

¹⁴⁰ Gutierrez delade ut hackor, spadar, traktorer, bevattningsssystem och finansierade projekt för utveckling av de indianska bysamhälligheterna. Regeringen delade även ut stora summor i mikrokrediter på ett oplanerat sätt. Stödet var dock ojämnt fördelat och grupper som stöttade presidenten politiskt var kraftigt gynnade. *Diario el Comercio*, den 8 maj, 2005.

¹⁴¹ Intervju med Luis Maldonado.

¹⁴² La Confederación de Nacionalidades Indígenas Independientes. *Diario el Comercio*, 29 augusti, 2003.

¹⁴³ Resolution den 10 februari, 2003.

senare fattas beslutet att Ecuarunari omedelbart tar avstånd från Gutierrez eftersom denne inte uppfyller sina löften gentemot Pachakutik och istället bedriver en klientelistisk politik. Ecuarunari kräver konkreta förslag och resultat.¹⁴⁴ Likaså CONAIE tar kraftfullt avstånd från presidenten och ger denne 30 dagar på sig att ändra sin ekonomiska politik, i annat fall ska alliansen upphöra. Det är uppenbart att CONAIE i det läget följde beslutsfattandet inom Ecuarunari.

En total kursändring sker dock när tidsfristen gått ut och CONAIE och Pachakutik fortsätter att stödja alliansen och när CONAIE en månad senare beslutar att närma sig regeringen och på CONFENAIEs och CONAICEs (kustorganisationen) initiativ författas ett dokument riktat till regeringen där man kräver ökat ekonomiskt stöd till projekt riktade till ursprungsfolk.¹⁴⁵ Samtidigt genomför Ecuarunari en omfattande mobilisering som kallas ”*För respekten av avtalet [mellan regeringen och Pachakutik]*”, vilket illustrerar den totala splittringen mellan Anderna och Amazonas. Därefter fortsätter Ecuarunari konsekvent att göra motstånd genom offentliga deklARATIONER där det ställs krav på regeringen. Internt tillrättavisar de Pachakutiks parlamentariker och hotar med straffåtgärder om de inte håller sig till indianrörelsens ideologiska ståndpunkter. Ecuarunari kritiserar även öppet att rörelserna och partiet måste behålla sina skilda roller, där Pachakutik är den enda aktören som förhandlar med regeringen och uttalar sig på indianrörelsens vägnar.¹⁴⁶ Redan i april kräver Ecuarunari att Pachakutik ska lämna alliansen. Det dröjer dock ytterligare 4 månader innan CONAIE beslutar sig för att dra sig ur alliansen den 6 augusti år 2003.¹⁴⁷ Vissa parlamentsledamoten stannar dock kvar i regeringen.

När alliansen mellan PSP och Pachakutik bryts öppnas dörren upp för den evangelistiska rörelsen med Antonio Vargas i ledningen (som utses till välfärdsminister) vilket medför att CONFENAIE och dess lokala underorganisationer kommer att integreras i regeringens klientelistiska nätverk.

5.4 Orsakerna och konsekvenserna bakom splittringen

Indianrörelsen lyckades inte överbrygga den regionala klyftan mellan högplatån och Amazonas. Historikern Pablo Ospina argumenterar för att denna klyfta definierar en stor del av den ecuadorianska politiken.¹⁴⁸ Heterogeniteten mellan grupperna och deras respektive agendor och strategier medförde svårigheter att etablera mekanismer för att processera konflikter och upprätta en gemensam politisk agenda. Med Orlando Fals Bordas terminologi så lyckades de inte gå från ’protest to proposal’.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Resolution från den extrainsatta kongressen den 13-14 februari, 2003.

¹⁴⁵ Diario el comercio, den 11 april, 2003. De kräver att politiken riktad genom ursprungsfolken ska tydliggöras, ökad ekonomisk finansiering till CODENPE samt att regeringen ska ratificera ett lån till Världsbanken för att inleda programmet Prodepine II.

¹⁴⁶ Resolution från CONAIEs kongress den 24 april och Ecuarunaris mötet den 15 juli, 2003.

¹⁴⁷ Resolution från CONAIE, den 6 augusti, 2003.

¹⁴⁸ Intervju med Pablo Ospina.

¹⁴⁹ Fals Borda, 1992: 305.

Hörnpelaren i Pachakutiks politiska agenda har varit den etniska och den klassrelaterade kampen. Utan en konkretisering av hur det plurinationella projektet ska översättas i reformer föll Pachakutik tillbaka på en traditionell vänsteragenda (med strömningar från det kommunistiska partiet).¹⁵⁰

Likasa den organisatoriska strukturen var mer anpassad för protestaktioner än för att utforma och verka för att implementera en statlig politik på regeringsnivå. Pablo Ospina betonar även vikten av en centraliserad och effektiv beslutsfattandeprocess, där de högsta ledarna måste ha förtroende från gräsrotterna och mandat att fatta beslut utan att ha förankrat frågan genom konsensusprocesser. Han anser att alliansen med Gutierrez endast var en katalysator för att alla inre splittringar inom rörelsen skulle komma upp till ytan.¹⁵¹ Även Auki Tituaña framhäver att under alliansen fanns det en brist på ledarskap och att nödvändiga beslut inte fattades, vilket han förklarar med den ineffektiva beslutsprocessen. Samtidigt är inte lösningen att fatta alla beslut ovanifrån, betonar Tituaña, utan att hitta en balans mellan de två beslutsfattandeprocesserna.¹⁵² Ospinas och Tituañas synpunkter tyder på att Pachakutik skulle förstärkas om det blev mer autonomt från CONAIE och de båda organisationernas roller förtydligades. Miguel Lluco, dåvarande ledare för Pachakutik, anser dock att Pachakutik faktiskt blev mer autonomt i förhållande till CONAIE under alliansen, vilket medförde att partiet inte alltid följde de beslut som fattades i rörelsen (t.ex. uppmanades Pachakutik att lämna alliansen tidigt, vilket inte hörsammades). Syftet var att öppna upp Pachakutik för nya aktörer och sociala rörelser¹⁵³ och därmed inte låsa sig till att bli ett ”indianparti”. Lluco framhäver dock att pressen från CONAIEs sida var hård.¹⁵⁴

En annan bidragande orsak är ambivalensen mellan klass och identitet. Medan CONAIE baseras på en etnisk snarare än en ideologisk identitet (vilken medför att det finns medlemmar med olika ideologiska inriktningar, från etnoliberaler till socialister) så grundar sig Pachakutik på en ideologisk identitet. Det är därför vanligt att indianer som bryter emot partiets principer utesluts. De återkommer dock snabbt eftersom de som indianer har rätt att delta. Denna ständiga ambivalens inom CONAIE (som representant för alla indianer eller bara indianer med en specifik ideologisk tendens) hindrar Pachakutik från att utveckla sin ideologiska representation och agenda.

På ett mer övergripande plan ifrågasätter vissa ledare om institutionaliseringen och skapandet av Pachakutik verkligen varit den rätta vägen att gå. Att en minister inte har någon

¹⁵⁰ Intervju med Luis Maldonado.

¹⁵¹ Intervju med Pablo Ospina.

¹⁵² Intervju med Auki Tituaña.

¹⁵³ Diario el Comercio, 11 april, 2003.

¹⁵⁴ Intervju med Miguel Lluco.

större makt i Ecuador och att den verkliga makten finns på gatorna, i lokalpolitiken eller offentliga institutioner styrda av indianrörelsen (det två-språkiga programmet, Codenpe).¹⁵⁵ Flera informanter uttrycker att det var ett strategiskt misstag att skapa Pachakutik och till och med att partiet borde upphöra att existera.¹⁵⁶

Konsekvenserna av alliansen har varit att CONAIE fått en försvagad position. Inte minst på grund av att organisationen förlorade sina mest betydelsefulla ledare på både nationell och lokal nivå som gavs politiska poster inom partiet eller blev anställda inom olika statliga institutioner. Ledarskapet inom CONAIE försvagades därmed betydligt och det fanns därmed ingen fungerade ansvarsutkrävande instans i förhållande till Pachakutik. En ytterligare konsekvens av de interna splittringarna var att rörelsen inte kunde kombinera sina utom- och inominstitutionella strategier. Om CONAIE hade manifesterat ett enigt motstånd hade organisationen haft en betydligt bättre förhandlingsposition med regeringen och hade troligtvis kunnat hålla ut längre inom regeringen. Istället, menar Pablo Davalos som under många år varit rådgivare åt indianrörelsen, att kampen om ekonomiska resurser bröt upp solidariteten och skapade rivalitet mellan byar och regioner inom rörelsen.¹⁵⁷

Sammanfattningsvis har de skilda positionerna vad det gäller ideologiska, regionala och strategiska frågor motverkat uppkomsten av en gemensam politisk agenda. CONAIE har som den starkaste organisationen haft stort inflytande men interna konflikter har hindrat organisationen från att agera koherent och skapa sig en gynnsam förhandlingsposition. Spänningarna som uppstått i processen mellan Pachakutik och de sociala rörelserna har å ena sidan handlat om en oklar rollfördelning, vilket lett till ett otydligt ledarskap. Den omfattande demokratiska förankringen blir därmed ineffektiv och ohållbar i längden. Det finns vissa tendenser till motsättningar mellan radikala krafter (Ecuarrunari) som snabbt ville lämna alliansen och mer moderata grupper (Confenaie och CMS) som föredrog att stanna kvar i alliansen.

Pachakutik har utan tvekan förstärkts av CONAIEs organisatoriska styrka och legitimitet, som avspeglat sig i valresultaten. Det finns dock även nackdelar eftersom CONAIEs ”svartsjuka bevakning” hindrar Pachakutik från att utvecklas och integrera nya aktörer. Däremot har CONAIE förlorat stor legitimitet när organisationen både vid militärkuppen och alliansen överskred sina befogenheter och partidiserades. I denna kontext kan man dra slutsatsen att Pachakutik artikulera en relativt sett direkt representation av de sociala rörelserna.

5.5 Legitimitetskrisen och den etniska politiseringen

¹⁵⁵ Consejo de Nacionalidades y Pueblos de Ecuador. Denna statliga institution skapades 1998 för att integrera indianfolken i problemdefiniering, planering och implementering av den statliga politiken. Ledaren för CODENPE har ministerstatus. www.codenpe.gov.ec

¹⁵⁶ Luis Montaluis och Lidia Alboroba.

¹⁵⁷ Intervju med Pablo Davalos.

De efterkommande fyra åren var Pachakutik och CONAIE kraftigt försvagade. Deltagandet i olika regeringar (Bucaram, Borja, Alarcón, Noboa och Mahuad) slog slutligen tillbaka och undergrävde trovärdigheten när det gällde både rörelsens anti-systemkritik och effektiviteten i det institutionella deltagandet. Pachakutiks parlamentariker fortsatte att samarbeta med *Izquierda Democrática* och *Partido Social Cristiano*, partier som historiskt integrerat indianrörelsen under paternalistiska former. År 2004 gjorde CONAIE ett misslyckat försök att organisera en protest emot regeringen, men CONFENAIE motsatte sig och mobiliseringen avbröts efter första dagen. Fyra månader senare gjorde CONAIE ett nytt försök med samma resultat, vilket förvärrades av CONFENAIEs öppna stöd av Gutierrez. Misslyckandena år 2004 försatte CONAIE i en ny kris.¹⁵⁸ Det blev nu uppenbart att konsekvensen av alliansen var att CONAIE förlorat sin mobiliseringsförmåga.

När Gutierrez regering föll år 2005 som konsekvens av Quito-befolkningens protester spelade CONAIE endast en marginell roll. Denna händelse markerar en viktig vändpunkt inom den ecuadorianska vänstern, eftersom de klassbaserade urbana och de etniskt inriktade rurala grupper, som tidigare enats under indianrörelsens ledning gick skilda vägar. Därmed lades Pachakutiks projekt att förena den etniska och klassbaserade kampen temporärt på is.

Fragmenteringen av klass och etnicitet föds inom CONAIE och får ökat inflytande inom Pachakutik framförallt efter 2003 då Miguel Llucó lämnar över ledarskapet till Gilberto Talahua (också denne en representant för Ecuarrunari). Under Llucos ledarskap (1999-2003) var den interkulturella strömningen stark, men därefter stängdes dörrarna för mestiserna i de offentliga institutionerna som indianrörelsen kontrollerade och i Pachakutiks interna styre till följd av en allt starkare etniskt exkluderande diskurs. Den etniska fraktionens ökade inflytande signalerar övergången från en regional till en ideologisk intern klyfta.

Inom CONAIE började vissa grupper uppfatta mestiserna som ett hot som tog över partiet och införde en traditionell vänsteragenda på bekostnad av CONAIEs politiska projekt (den plurinationella staten).¹⁵⁹ Andra informanter kritiserar mestiserna (eller de urbana organisationerna) för att inte delta i de utominstitutionella aktionerna, när det handlade om att ”dö på gatorna” var det bara indianerna som fanns där,¹⁶⁰ vilket uppfattades som opportunistiskt från mestisernas sida. Samtidigt är det viktigt att framhäva att de urbana rörelserna var svaga på ett organisatoriskt plan. Mestisernas styrka låg istället i deras erfarenhet som politiker, att de

¹⁵⁸ Zamosc, 2007: 15.

¹⁵⁹ Intervju med Luis Maldonado och Mario Conejo.

¹⁶⁰ Intervju med Luis Maldonado. Det är en känslig fråga med tanke på vänsterpartiernas och fackföreningarnas vertikala integration av indianbefolkningen i höglandet. Därför är särskilt Ecuarrunari-anhängare kritiska gentemot mestiserna, vilket t.ex. Blanca Chancoso betonar i en intervju. För en djupare analys av Ecuarrunaris historiska förhållande till vänsterpartier se Lembke, 2006.

kunde locka väljare, förhandla och agera som experter inom olika områden.¹⁶¹ Det gav dem stort inflytande inom Pachakutik, vilket skapade reaktioner inom CONAIE (Ecuadorunari). Raúl A. Madrid beskriver en liknande konflikt i det bolivianska MAS-partiet där kritik riktats att den vita medelklassen i alltför stor utsträckning definierar partiets politik, får de högsta posterna inom regeringen och partiet, medan indianerna används i mobiliseringar.¹⁶²

Utan tvekan har influensen från de politiskt erfarna mestiserna accelererat processen att utveckla politiska program, utbilda ledare och strategiskt ta tillvara konjunkturella möjligheter. Forskaren Jorge León menar att det var nödvändigt för att utveckla den politiska organisationen och frigöra den från CONAIE. Det skapade dock konflikter eftersom CONAIE ville kontrollera organisationen.¹⁶³ Enligt Miguel Lluco är: ”alla Pachakutiks framgångar tack vare de här mestiserna som utan att vara indianer bidragit med sin erfarenhet”.¹⁶⁴

Den slutgiltiga brytningen sker på Pachakutiks ideologiska kongress år 2005 då diskussionen fokuserades på den interna konflikten mellan indianer och mestiser och den konstruktiva politiska debatten inte fick något utrymme. Som en konsekvens lämnar en grupp tongivande ledare i partiet, såsom Virgilio Hernandez, Augusto Barrera, Antonio Pozo. Luis Maldonado erkänner att dessa mestiser var praktiskt taget förföljda inom rörelsen, vilket inte gav dem något annat val än att lämna sina uppdrag.¹⁶⁵ Från Virgilio Hernandez perspektiv:

Pachakutik har alltid haft svårigheter att skapa ett politiskt program. De andra rörelserna, som CMS t.ex., var bara som ett slags stöd, medan CONAIE dominerade. Vi kämpade under 10 års tid för att skapa ett plurinationellt politiskt projekt. Men CONAIE började förstärka etnocentriska positioner och lämnade därmed det mer globala inkluderande projektet. Slutligen blev det ett etniskt parti som endast försvarade sina maktpositioner.¹⁶⁶

Citatet ger uttryck för ett av de problem som uppstått på grund av den ojämlika maktbalansen och de flexibla interna strukturerna inom Pachakutik, som bidragit till uppkomsten av olika grupper av makteliter (som påminner om Kitschfeldts observationer av de Gröna partierna i Europa). Till skillnad från de Gröna partierna fanns det dock ingen maktbalans mellan grupperingarna.

Vad har det då inneburit för indianrörelsen att ge sig in i den institutionaliserade politiken? Det är uppenbart att indianrörelsen har betalat ett högt pris för att ta sig in i den institutionaliserade politiken. Blanca Chancoso, ledare inom Ecuadorunari, berättar att:

¹⁶¹ Intervju med Pablo Ospina.

¹⁶² Madrid, 2008: 475-508.

¹⁶³ Intervju med Jorge León.

¹⁶⁴ Intervju med Miguel Lluco.

¹⁶⁵ Intervju med Luis Maldonado.

¹⁶⁶ Intervju med Virgilio Hernández.

Det har stått oss dyrt att komma in på maktarenorna. Först och främst eftersom dessa instanser inte är våra och de har en helt annan logik än indianfolkens institutioner. Men, samtidigt är de nödvändiga. Därför måste man känna till de här arenorna väldigt väl inifrån. Vi måste också klargöra syftet för oss själva för att kunna agera på de här främmande arenorna i framtiden.

Chancosos synpunkter tyder på institutionaliseringsprocessen varit en svår men nödvändig process, som gett rörelsen erfarenheter och bidragit till intern reflektion. Även om bakslagen medfört en destabilisering så har också rörelsens identitet och medvetenhet om värdet av de egna institutionella systemen stärkts i interaktionen med andra politiska aktörer.

Sammanfattningsvis låg Pachakutiks styrka i försöket (som var framgångsrikt under 90-talet) att överbrygga den regionala klyftan och motsättningen mellan klass- och etniskt inriktade grupper. När den etniska fraktionen blir dominerande fragmenterades vänstern och indianrörelsen och den blivande presidenten Rafael Correa tar ledningen över vänstern medan Pachakutik alltmer övergår till att bli ett etniskt parti, som representerar en begränsad etnisk grupp.

6. Rafael Correa och den nya ecuadorianska vänstern

”Correa har lyckats med det som indianrörelsen misslyckades med. Att överbrygga den regionala klyftan mellan högplatån, kusten och Amazonas.”¹⁶⁷

I de interna processerna inför presidentvalet år 2006 reproduceras både de interna regionala motsättningarna och oenigheten mellan Pachakutik och CONAIE, vilket omöjliggjorde alliansbyggande och ett strategiskt agerande. Det är återigen Ecuarunaris inflytande som undergräver Pachakutik som en politisk aktör. I följande avsnitt kommer jag att analysera den interna dynamiken innan valet för att analysera hur det ojämlika styrkeförhållandet mellan å ena sidan rörelsen och partiet och å andra sidan de olika rörelserna kommit att påverka institutionaliseringen.

6.1 Pachakutiks agenda – en förnyad vänster

Pachakutiks ideologiska positioner reflekterar fortfarande en tydlig vänsteragenda med en odefinierad syn på vad den plurinationella staten innebär. I det politiska manifestet från 2006

¹⁶⁷ Intervju med Pablo Ospina.

har den politiska kampen en ekonomisk karaktär och det talas om att bekämpa frihandeln och de transnationella företagen, stärka den andinska integrationen med alternativa regeringar, stödja jordbruket och skydda naturresurserna. Angående den plurinationella staten så nämns enbart att det måste klargöras vad det i praktiken innebär.¹⁶⁸

Vi är en politisk organisation inom VÄNSTERN, som befinner sig i konstant kamp för att bryta de traditionella mönstren inom denna tendens, för att skapa en NY VÄNSTER... Våra fiender är den kreolska oligarkin, de transnationella [företagen] och imperialismen.¹⁶⁹

Det har därmed skett en tydlig återgång mot en mer ideologisk förankrad kollektiv identitet, där de etniska dimensionerna nedtonas. Likaså understryks behovet av att skapa allianser med andra underordnade grupper i samhället, vilket också signalerar att ledningen försöker expandera sitt stöd hos andra grupper (och som en följd öka sin autonomi från CONAIE). Partiet har dock interna svårigheter och den nationella ledningen måste vid upprepade tillfällen tillrättavisa (och utesluta) parlamentariker som inte agerar i enlighet med partiets principer och politiker som påminns om att det är obligatoriskt att delta i mobiliseringar. De provinsiala partigrupperna blir också alltmer autonoma från den nationella ledningen,¹⁷⁰ vilket tyder på att partiet förlorat legitimitet inom de egna leden.

Utvecklingen signalerar också ett ökat avstånd mellan Pachakutik och CONAIE, där den senare får ett uppsving under år 2006 till följd av de uppmärksammade mobiliseringarna emot frihandelsavtalen med USA och det transnationella företaget OXY som CONAIE leder.

6.2 De interna polariseringarna och alliansbyggandet

Inför 2006 års presidentval stöttade till en början en majoritet att gå i allians med Rafael Correas *Alianza País* i utbyte mot vice presidentposten. På kongressen i april var en klar majoritet av Pachakutiks provinser, CONFENAIE, kustorganisationen och CONFEUNASSC för alliansen.¹⁷¹ Motståndet (från framförallt Ecuarunari) medförde dock att kongressen blev ”okontrollerad”, som det står i partiets utvärdering av valkampanjen, och skjuts upp en månad. Ecuarunari och CONAIE gör därefter utspel i pressen och ordförande Humberto Cholango, hävdar att Correa kommer att bli en ny Gutierrez.¹⁷² Även CONAIEs ledare, Luis Macas (som senare kandiderar till

¹⁶⁸ Resoluciones del congreso extraordinario de Pachakutik, den 28 april, 2006.

¹⁶⁹ Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 12 januari, 2006.

¹⁷⁰ Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 4 januari, 2006. Ledningen höjer rösten och säger att enligt stadgarna är de provinsiala grupperna underordnade den nationella nivån.

¹⁷¹ Breve informe del Comité Ejecutivo Nacional de Pachakutik.

¹⁷² Diario el Comercio, den 31 juli, 2006.

presidentposten för Pachakutik) har gjort liknande utspel och appellerar till massorna genom att ifrågasätta den institutionella politiken:

Tusen ursäkter till ledaren för Pachakutik-blocket [i parlamentet], men jag tror att ansvaret är vårt. För vi har redan helt slutat att tro på institutionaliseringen. Vår kamp och våra aktioner är alltid på den plats där våra förfäder placerat oss historiskt. Vi ska vara där vi bör vara, men vi ska vara på samma plats där vi till och med varit tvungna att störta korrupta och skamlösa regeringar, tjuvar i detta land. Varje gång det är nödvändigt ska vi störta regeringar.¹⁷³

Fram till den extrainkallade kongressen i maj månad har Ecuarunari och CONAIE lyckats utöva påtryckningar på Pachakutik och beslutet fattas att presentera en egen kandidat i valen. Ecuarunari och CONAIE lanserar den senare ordförande, Luis Macas medan Imbabura provinsen lanserar borgmästaren Auki Tituaña. Under en resa till Spanien i juni månad lanserar Pachakutiks ordförande Guilberto Talahua helt oväntat Tituaña som presidentkandidat, utan att ha stöd inom rörelsen, vilket leder till en massiv kritik och i sin tur medför att Talahua drar tillbaka lanseringen. Parallellt fortsätter förhandlingarna med Correa, som fortsätter vara intresserad av Tituaña som vice president. Tituaña anser dock att han har möjlighet att bli president och erbjuder istället Correa vice president posten.¹⁷⁴ I Pachakutiks beslutsprotokoll från juli månad står det att rörelsen ”respekterar CONAIEs beslut”.¹⁷⁵

Inom Pachakutik görs en omröstning och CONAIEs ledare, Luis Macas vinner, och blir därmed partiets kandidat. Enligt Ricardo Carrillo, vice ordförande i Pachakutik, illustrerar hela händelseförloppet ett svagt ledarskap där ordföranden lät sig påverkas av en grupp och därmed svek gräsrotternas beslut. Han anser att förklaringen ligger i att CONAIE är alltför starkt.¹⁷⁶

De interna konflikterna medförde att under valkampanjen ställde inte de provinser som stöttade alliansen upp, vilket reflekterades i att Pachakutik fick det sämsta valresultatet någonsin med endast 2.19 % av rösterna (en tredjedel av rörelsens normala resultat).¹⁷⁷

I den andra valomgången står Rafael Correa emot Gustavo Noboa och beslutet fattas inom Pachakutik att aktivt stödja Correa i valkampanjen.¹⁷⁸ Efter att Correa har vunnit valet beslutar Pachakutik att ”hitta ett sätt att koordinera aktioner tillbaka med ledare från Alianza País och försöka komma över de interna olikheterna.”¹⁷⁹ Den öppna inkoherensen i Pachakutiks

¹⁷³ Tal av Luis Macas, den 14 januari, 2005.

¹⁷⁴ Intervju med Tituaña.

¹⁷⁵ Pachakutiks beslutsprotokoll, den 15 juli, 2006.

¹⁷⁶ Intervju med Ricardo Carrillo.

¹⁷⁷ www.tse.gov.ec

¹⁷⁸ Resoluciones frente a la segunda vuelta electoral. Oktober, 2006.

¹⁷⁹ Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 8 november, 2006.

vacklande positioner under valkampanjen och efter undergrävde partiets trovärdighet både i gräsrotterna och i Correas ögon, vilket medfört att många före detta Pachakutik-anhängare röstade på Correa.

6.3 Indianrörelsens isolering och den nya vänstern

Correa lyckades etablera en bred koalition av den ecuadorianska vänstern. Även den grupp av mestiser som lämnade Pachakutik år 2005 integrerades i *Alianza País* och fortsätter att driva Pachakutiks politiska agenda inom den nya regeringen.¹⁸⁰ Correa driver bland annat frågan om den konstituerande församlingen, med syftet att skriva om konstitutionen och reformera den statliga strukturen, som varit en av indianrörelsens huvudfrågor. De före detta Pachakutik-anhängarna fick inflytelserika positioner som t.ex. Alberto Acosta, ledare för den konstituerande församlingen, Augusto Barrera och Virgilio Hernandez.

Enligt Ricardo Carrillo var det ett stort misstag att Pachakutik inte gick in i alliansen eftersom partiet marginaliserats. En åsikt som delas av flera informanter som framhäver att Correas regering hade utgjort en betydelsefull strategisk möjlighet att kunna påverka den statliga politiken inifrån.¹⁸¹ Även forskaren Pablo Ospina, anser att indianerna har blivit isolerade och att de inte i nuläget har förmågan att artikulera alla de krafter som kämpar emot nyliberalismen.¹⁸² I utvärdering av valkampanjen står det:

Den exekutiva kommittén [nationella ledningen] har reflekterat och tagit beslutet att fortsätta den filosofiska linjen som exkluderats i Pachakutiks arbete. Att inte agera exkluderande bland de exkluderade och praktisera interkulturalismen.¹⁸³

Citatet illustrerar ett erkännande att de etniskt exkluderande strukturerna som varit konsekvensen av CONAIEs dominans inom rörelsen varit föga konstruktiva. Rörelsen är beroende av att kunna etablera allianser med andra sektorer som arbetare, bönder och fattiga för att kunna implementera den plurinationella staten. De svårhanterbara allianserna är nödvändiga. Enligt Kintto Lucas, har Pachakutik ett behov av att ”avindianiseras” (*desindigenizarse*) medan CONAIE bör markera sin självständighet gentemot partistrukturen och definitivt separera sig från Pachakutik för att bygga ett autonomt politiskt inflytande som en social rörelse.¹⁸⁴ Författaren Jorge León argumenterar för¹⁸⁵ att det redan skett en avsevärd ideologisk utveckling som accelererats av den politiska

¹⁸⁰ Intervju med Ricardo Carrillo.

¹⁸¹ T.ex. Carmen Yamberla, intervju.

¹⁸² Intervju med Pablo Ospina.

¹⁸³ Breve informe del Comité Ejecutivo Nacoinal en el Tercer Congreso de CONAIE, den 9-12 januari, 2008.

¹⁸⁴ Lucas, 2007:1.

¹⁸⁵ Jorge León, 2005:22.

institutionaliseringen, där Pachakutik gått från etniska till mer universella politiska och sociala krav. Oppositionen till den nyliberala modellen har därmed kommit att bli den centrala systemkritiken vilket öppnat upp för allianser med icke-indianer. I relation till Correas socialistiska regeringen tog Pachakutik efter att ha vacklat i sina positioner slutligen definitivt avstånd genom följande uttalande: ”Vi bekräftar vår ständiga och orubbliga kamp mot den nyliberala modellen, imperialismen och den kreolska oligarkin som diskriminerar och exploaterar folket”.¹⁸⁶ En intressant iakttagelse är att man inte appellerar till en etnisk utan en klassrelaterad systemkritik i sitt avståndstagande, vilket stödjer att det skett en ideologisk utveckling mot mer inkluderade och universella sociala krav.

Sammanfattningsvis reproducerades en regional klyfta perioden före valet, medan den etniska polariseringen mattats av i den interna politiska diskursen. Den ideologiska agendan har ersatts av en strategisk debatt rörande politiska allianser. Inom CONAIE är CONFENAIE försvagat sedan Gutierrez fall och har inte lyckats etablera några nya länkar till statliga organ. Ecuatorunari däremot är förstärkt av de framgångsrika mobiliseringarna vilket medför att organisationen kunde påtvinga Pachakutik sin agenda utan att ha majoritetens stöd inom partiet. Konsekvensen av rörelsens inflytande är att partiet inte lyckas expandera utanför den egna gruppen, vilket innebär politisk isolering och att Pachakutik slutligen övergått till att bli ett etniskt parti som försvarar maktpositionerna för en specifik grupp.

7. Slutsatser

Pachakutik är bara ett av de rörelsebaserade etniska partierna som dykt upp i Latinamerika på senare år. Vad har NSM och POS-teorierna att tillföra debatten om dessa partier och vilka är deras tillkortakommanden? Jag inleder avsnittet med att sammanfatta de viktigaste resultaten i studien, för att sedan reflektera över vad det innebär på ett teoretiskt plan och hur fokuset på den interna dynamiken kan underlätta förståelsen av även andra latinamerikanska etniska rörelser.

I denna studie har jag valt att fokusera på hur de befintliga organisatoriska strukturerna och värdesystemen påverkar institutionaliseringen av partiet genom att analysera ett omfattande material före, under och efter alliansen med Lucio Gutierrez och valet år 2006. Jag menar att de interna partistrukturerna och värdesystemen är en förbisedd men betydelsefull aspekt för resultatet av institutionaliseringsprocesser.

Den första frågan gällde hur den organisatoriska strukturen (d.v.s ’*systemmes*’) har påverkat Pachakutiks politiska institutionalisering? Partiet har bibehållit en låg organisatorisk komplexiteten i den informella beslutsfattandestrukturen, vilket i sin tur innebär att partiet är

¹⁸⁶ Resoluciones de CONAIE, den 14 maj. 2008.

svagt institutionaliserat. Orsaken kan, som många informanter framhäver, härledas till instrumentella intressen hos vissa faktorer (i synnerhet CONAIE) som skulle förlora inflytande om beslutsfattandet formaliserades. De intressebaserade faktionerna är som Sartori argumenterat för särskilt sårbara för klientelistiska relationer, inte minst i en tredje världen-kontext. Koopteringen av vissa faktorer under regeringsalliansen bekräftade Sartoris argument. Den belyste hur känslig den organisatoriska strukturen var och hur snabbt den integrerades i klientelistiska nätverk.

En annan betydelsefull förklaring är den kulturella och historiska förankringen i indianfolkens organisationer. Partiet har sina rötter i social rörelse som sätter stort värde på deltagardemokratiska processer och starkt motsätter alla försök till penetrering ovanifrån. Som Angelo Panebianco argumenterar är graden av institutionalisering högre desto starkare penetreringen ovanifrån är. En starkt bidragande orsak till den svaga institutionaliseringen är därmed partiets ursprung i en social rörelse.

Som en konsekvens har partiet haft svårigheter (ideologiskt likväl som organisatoriskt) att gå från att vara i opposition till att sitta i regeringen eftersom den organisatoriska strukturen inte varit tillräckligt komplex för att effektivt utveckla policies, strategier och fatta snabba beslut. Det överlappande, ineffektiva och ad hoc-mässiga beslutsfattandet gör att man kan dra slutsatsen att det finns en ofrånkomlig spänning mellan de skilda logikerna i rörelsen och i partiet. Pachakutik, liksom andra rörelsebaserade partier i Latinamerika, står därmed inför en stor utmaning: att balansera sin roll som ”parti” samtidigt som det är underordnat den sociala rörelsens radikalism, idealism och ovilja till förhandling.

Det är dock inte nödvändigt att rörelsebaserade i tredje världen utvecklas på samma sätt som traditionella, hierarkiska västerländska partier. Det är troligare att dessa partier utvecklar alternativa partistrukturer som både lyckas förankra sin politik hos gräsrotsorganisationerna genom ett visst mått av underifrån-dynamik, samtidigt som de institutionaliseras för att effektivt kunna fatta beslut.

Den andra frågan är nära kopplad till den första och rörde i vilken grad Pachakutik har utvecklat ’*decisional autonomy*’ från den sociala rörelsen? I jämförelse med andra vänsterpartier i Latinamerika har de sociala rörelserna i Pachakutik en betydligt mer integrerad och organisk relation till följd av den informella partistrukturen. Pachakutik har en ”organisk organisationsform” som innebär att partiet direkt representerar medlemsorganisationerna, (framförallt CONAIE). Rörelsens överlägsna styrka har medfört å ena sidan medfört spänningar och undergrävt partiets trovärdighet genom att den inte har respekterat dess beslutsfattande och

förhandlat direkt med regeringen, vilket motverkat uppkomsten av partiets beslutsfattande autonomi.

Trots att partiet inte kunnat fatta beslut autonomt har dess legitimitet förstärkts av rörelsens mobiliseringar, vilket reflekterats i högt valresultat (exempelvis i lokalvalen, i synnerhet i lokalvalen efter kuppen 2001) och i attraktiva erbjudanden om allianser (Correa år 2006). Partiet skulle dock förstärkas av en mer institutionaliserad struktur och en mer ömsesidig och balanserad relation till rörelsen, där partiets och rörelsens roller i högre grad hålls åtskilda.

Bristen på beslutsfattande autonomi gentemot CONAIE hindrar inte bara partiets institutionaliseringsprocess utan tenderar även att osynliggöra interna maktstrukturer och cementera ojämlika styrkeförhållanden på vilka nya exkluderade strukturer och rigida normer etablerats. En ökad autonomi från CONAIE är därför nödvändig för att inte bara effektivisera utan också demokratisera beslutsfattandet inom partiet. Att en indian per definition är underordnad CONAIE, medför också en partikularistisk intresserepresentation som är oförenlig med ansvar inför en bredare valkrets.

Det empiriska materialet har också visat att det är relevant att väva in diskussionen om autonomi utifrån ett mer övergripande perspektiv i relation till staten. Det empiriska materialet visar att den ecuadorianska indianrörelsen, är beroende av att närma sig staten för att kunna nå politiskt inflytande, även om det innebär att rörelserna måste utsätta sig för risker såsom demobilisering, fraktionsbildning och kooptering. Empirin talar för att autonomi inte är något alternativ. Det bolivianska MAS-partiet är det tydligaste exemplet i regionen på ett parti som lyckats gå från opposition till regeringsställning genom att skapa gränsöverskridande allianser. Den ecuadorianska rörelsen har betydelsefulla lärdomar att dra från sin bolivianska motsvarighet.

Den tredje frågan handlar om hur interaktionen mellan klass- och etniskt baserade värdesystem (*'value infusion'*) har tagit sig uttryck i interaktionen inom partiet? Pachakutiks radikala potential låg i att överkomma de strukturella motsättningarna mellan klass och etnicitet och förena dessa båda (delvis överlappande) underordnade grupper i det ecuadorianska samhället. Processen har karaktäriserats av spänningar mellan de etniska kraven på specifika rättigheter för vissa grupper och de klassrelaterade strävandena för att utjämna olikheter, vilket motverkat den partipolitiska ideologiutvecklingen. Även om Ecuador (och Latinamerika generellt) kännetecknas av jämförelsevis låga nivåer av etnisk polarisering, så har institutionaliseringsprocessen intensifierat motsättningarna mellan den klass- och den etniskt baserade fraktionen inom partiet.

Efter att ha insett begränsningarna med etniska polariseringen har partiet idag gått mot en mer inkluderande klassbaserad diskurs där behovet av allianser med andra underordnade

grupper understryks. En politisk identitet som på sikt kan bidra till att rörelsen, i likhet med det bolivianska MAS-partiet, kan artikulera ett brett politiskt projekt som överskrider indianbefolkningens särintressen och istället har medborgarskap som sitt mål. Likaså krävs fortfarande en omförhandling av den egna identiteten gentemot de formella politiska institutionerna. Partiet intar fortfarande en anti-system-position trots att man under mer än ett decennium agerat inom ramen för dessa institutioner, vilket ger motstridiga signaler och undergräver trovärdigheten.

Ett av de centrala argumenten i studien är dock att närmandet till den formella politiken bidragit positivt till att tvinga Pachakutik till att utveckla sitt värdesystem i skapandet av allianser och partipolitiska program. Kortsiktigt har det lett till omvälvande interna konflikter men i ett längre perspektiv har det medfört en ideologisk och organisatorisk utveckling. Genom ett ständigt prövande och en kontinuerlig kritik så har framgångarna likväl som bakslagen blivit en del av processen som förstärkt indianrörelsens kollektiva identitet. Det är inte, tvärtemot vad NSM-teoretiker argumenterar för, nya konflikter som skapas till följd av institutionaliseringen utan redan befintliga strukturella motsättningar baserade på etnicitet och klass som varit nödvändiga att processera för att kunna gå från 'protest to proposal'.

För att genom framtida studier bidra till kunskapen om vad som leder till framgångsrik institutionalisering menar jag att det är nödvändigt att ta inte bara den interna ideologiska och den organisatoriska aspekten i beaktande, utan även externa faktorer. POS-perspektivets fokus på politiska institutioner och politiska möjlighetsstrukturer förklarar de externa faktorerna i vilken rörelsen agerar, men tenderar dock att underskatta betydelsen av interna faktorer. Det empiriska materialet i studien visar att rörelsens ideologi och organisatoriska strukturer är avgörande för institutionaliseringens framgång. Institutionaliseringen har dock inte, som NSM-teoretiker förutsätter, enbart påverkat utvecklandet av rörelsens identitet på ett negativt sätt, utan har snarare tvingat rörelsen att hantera sina interna strukturella motsättningar mellan etnicitet och klass, vilket är nödvändigt för att överbrygga polariseringar mellan olika underordnade grupper i det ecuadorianska samhället. Det faktum att rörelsens krav på omfördelade rättvisa är riktade mot staten och att den liksom andra latinamerikanska rörelser kombinerar en klass- och en etnisk agenda, medför att uppdelningen av "nya" och "gamla" rörelser kan ifrågasättas. Trots att NSM-teorin använts så flitigt i Latinamerika kan man ställa sig fråga om teorin verkligen lyckas fånga den historiskt specifika relation mellan klass och etnicitet på kontinenten.

Studiens resultat visar att den teoretiska polariseringen mellan NSM- och POS-paradigmen har medfört att det finns ett behov att utveckla debatten rörande både interna och

externa faktorer som hämmar/förstärker en framgångsrik institutionalisering. Studiens resultat kan bidra till att öka förståelsen att etniska partier i andra länder med samma etniska och klasstrukturer. Det är framförallt de andra andinska länderna med liknande politiska, geografiska, demografiska och historiska strukturer och där nedgången av klassbaserade identiteter sammanfallit med uppkomsten av nya partier organiserade kring etnicitet. Bolivia, Colombia, Peru och Venezuela karaktäriseras av liknande djupa klyftor som separerar indianbefolkningen från den styrande vita, mestiz-befolkningen. De kännetecknas också (i synnerhet Bolivia och Peru) av en svår fragmentation i partisystemet, vilket underlättat de etniska partiernas framväxt.

Avslutningsvis är Pachakutiks som på mindre än ett decennium gått från protestaktioner till regeringsnivån med alla de framgångar och hårda bakslag som detta innebär, ett högst relevant fall för att fördjupa kunskapen och teoribildningen kring rörelsebaserade etniska partier i Latinamerika. Vilken kombination av strategier Ecuadors indianrörelse kommer välja i framtiden och gensvaret från statliga aktörer och det ecuadorianska samhället kommer att få stor betydelse inte bara för demokratins utformning i detta andinska land utan även för analysen av etniska rörelser på hela kontinenten.

Referenser

Adler Hellman, Judith (1992) "The study of new social movements in Latin America and the question of autonomy". I *The making of social movements in Latin America*. Red. Escobar Arturo och Alvarez Sonia E. Westview Press. Oxford.

Albro, Robert (2005), "The indigenous in the Plural in Bolivian Oppositional Politics". i: *Bulletin of Latin American Studies* 24:4 433-453.

Avritzer, Leónardo (2002). *Democracy and the Public Space in Latin America*. Princeton University Press. New Jersey.

Bourdieu, Pierre (1991), *Language and symbolic power*, Cambridge: Polity. New York.

Collins, Jennifer (2002) "Linking movement and electoral politics". I *Politics in the Andes*. Red. Burt, J.M. och Mauzeri P. University of Pittsburgh Press. Pittsburgh.

Fals Borda, Orlando (1992), "Social movements and political power in Latin America". I *The making of social movements in Latin America*. Red. Escobar Arturo och Alvarez Sonia E. Westview Press. Oxford.

Davis, D (1999), "The power of distance – retheorizing social movements in Latin America", *Theory and Society*, Vol. 28, no. 4. (aug. 1999), pp. 583-638.

Della Porta, Donatella och Diani, Mario (1999) *Social Movements: An introduction*. Blackwell Publishing.

Diani, Mario (2000) "The concept of social movement". I *Readings in contemporary political sociology*. Red. Nash Kate. Blackwell Publishing.

Dix, Robert (1992). "Democratization and the institutionalization of Latin American Political Parties". In *Comparative Political Studies*. No. 24. Sage Publications, London.

Freidenberg, Flavia och Alcantara Saez, Manuel (2001) *Los dueños del poder: Partidos Políticos en Ecuador (1978-2000)*. FLACSO, Quito.

Goldstone, Jack (2003) "Bridging institutionalized and noninstitutionalized politics". I *States, Parties, and Social Movements*, Red. Goldstone, Jack. Cambridge University Press. New York.

- Hartén, Sven (2007) "Hacia un partido "tradicional"? Un análisis del cambio organizativo interno del Movimiento Al Socialismo (MAS) en Bolivia". Papper presenterat vid Congreso de Latinoamericanistas Europeos (CEISAL), den 11-14 april, 2007 i Bryssel.
- Hernandez, Virgilio (2004). "Gutierrez: el signo de la frustración". I *Iconos*. No. 18. Flacso, Ecuador, Quito.
- Huntington, S. (1968), *Political order in changing societies*. Yale University Press. New Haven.
- Maldonado Ruiz, L. E. (2006) "Pueblos y nacionalidades indígenas del Ecuador: de la reivindicación al protagonismo político". Tillgänglig på:
<http://fundacion.proeibandes.org/bvirtual/docs/CAF%20libro%20Luis%20Maldonado.pdf>
- Foweraker, Joe (1995) *Theorizing Social Movements*, Pluto Press, London.
- Foweraker, Joe (1990), "Popular organization and institutional change". In *Popular movements and political change in Mexico*. Red. Foweraker, Joe och Craig Anne. Center for U.S.-Mexican Studies, University of California, San Diego.
- Katzenstein, Mary Fainsod (1998) "Stepsisters: Feminist Movement Activism in Different Institutional Spaces". In Meyer and Tarrow (1998b).
- Kitschelt, Herbert, (1993) "The green phenomenon in Western party system". I *Environmental politics in the International Arena*. Red. Kamieniecki, Sheldon. Suny Press. New York.
- Kriesi, Hanspeter (1996) "The organizational structure of new social movements in a political context". I *Comparative perspectives on social movements*. Red. McAdam Doug, McCarthy John och Zald Mayer. Cambridge University Press. New York.
- Laclau, Ernesto (2002). "Universalism, particularism and the question of identity". I *Identities: race, class, gender and nationalism*. Red. Alcoff, Linda och Mendieta, Eduardo. Blackwell Publishing.
- Lalander, Rickard (2007), "El matrimonio entre Pachakutik y la UNORCAC en Cotacachi: ¿Una alianza rara?", in: *Ecuador Debate*, No. 72, Centro Andina de Acción Popular/CAAP, Quito.
- Lalander, Rickard (2005), "Movimiento indígena, participación política y buen gobierno municipal en Ecuador: El Alcalde Mario Conejo de Otavalo", in: *Ecuador Debate*, No. 66, Centro Andina de Acción Popular/CAAP, Quito.
- Lalander, Rickard (2004) "Suicide of the elephants". Renwall institute. Helsingfors.
- Lembke, Magnus (2006) *In the Lands of Oligarchs. Ethno-Politics and the Struggle for Social Justice in the Indigenous-peasant Movements of Guatemala and Ecuador*. Stockholm Studies in Politics 115, Department of Political Science & Monograph series 44, Institute of Latin American Studies, Stockholm University.
- León, Jorge "Movimientos sociales sin causa y con intereses: Entre la protesta y el corporatismo", In: *Iconos*, No 2, (FLACSO, Quito, 1997).
- Madrid, Raul (2008). "The rise of ethnopopulism in Latin America". I *World Politics*, No. 60, april 2008.
- Meyer David och Tarrow Sidney (1997) *The social movements society: Contentious Politics for a New Century*. Rowland and Littlefield
- Randall, Vicky och Svåsand, Lars, (2002). "Party institutionalization in new democracies". I *Party politics*. Vol. 8. No. 1. Sage Publications. London.
- Sánchez López, Francisco & Freidenberg, Flavia (1998) "El proceso de incorporación política de los sectores indígenas en el Ecuador. Pachakutik, un caso de estudio", in: *América Latina Hoy, julio, año/Vol.19*. Universidad de Salamanca.
- Sartori, Giovanni (1976) *Parties and party system: a framework for analysis*. ECPR Press. University of Oxford.
- Schönleitner, Gunter. (2004), "Can Public Deliberation Democratise State Action?: Municipal Health Councils and Local Democracy in Brazil. I *Politicising democracy – the new local politics of democratisation*. Red. Red. Harriss, J., Stokke Kristian och Törnquist, Olle. (red.), Palgrave Macmillan. Hampshire.
- Scott, John (2002) *Social networks: critical concepts in sociology*. Routledge. London.
- Tarrow, Sidney (1998), *Power in Social Movements: Social movements and contentious politics*. Cambridge University Press. New York
- Van Cott, Donna Lee (2005) *From Movements to Parties in Latin America*, Cambridge University Press. New York.
- Yashar, Deborah J. (2005) *Contesting Citizenship in Latin America: The Rise of Indigenous Movements and the Postliberal Challenge*, Cambridge University Press. New York.

Primärkällor

Politiska program, tal, politiska manifest:

- Proyecto Político de la Confederación de Nacionalidades Indígenas del Ecuador (2001). CONAIE, Quito.
- Documento de horizonte político para II congreso del MUPP-NP (2001). Pachakutik.
- Ecuarunari declara estado de emergencia del movimiento indígena. Den 14 december, 2001.
- Tal av Luis Macas (2005) "*Somos millones de hombres y mujeres, carajo! Y nadie nos pisoteará*". Invigningstal när han övertog ordförandeskapet över CONAIE den 14 januari, 2005.
- Breve informe del Comité Ejecutivo Nacional en el Tercer Congreso de CONAIE, 9-12 januari, 2008. Pachakutik. Quito.

Beslutsprotokoll, kongressprotokoll:

- Acta del II Congreso nacional MUPP-NP. September, 2001. Pachakutik, Quito.
- Resoluciones de la Asamblea de CONAIE, 19 april, 2002. CONAIE, Quito.
- Resoluciones de Ecuarunari. Den 10 februari, 2003.
- Resoluciones del congreso extraordinario de Ecuarunari. Den 13-14 februari, 2003.
- Resoluciones del congreso de CONAIE, den 24 april, 2003. CONAIE.
- Resoluciones de Ecuarunari, den 15 juli, 2003.
- Resoluciones de CONAIE, den 6 augusti, 2003.
- Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 4 januari, 2006.
- Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 12 januari, 2006.
- Resoluciones del congreso extraordinario de Pachakutik. Den 28 april, 2006.
- Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 15 juli, 2006.
- Resoluciones frente a la segunda vuelta electoral. Pachakutik. 2006.
- Resoluciones del comité ejecutivo Nacional de Pachakutik, den 8 november, 2006.
- Resoluciones de CONAIE, den 14 maj. 2008.

Tidningsartiklar:

- "*Pachakutik mas libre de CONAIE*", Diario el comercio, den 11 april, 2003.
- "*La CONAIE mira a las bases para defenderse*". Diario el Comercio, 29 augusti, 2003.
- "*Las huellas de la caída de Lucio Gutiérrez*". Diario el Comercio, den 8 maj, 2005.
- Lucas, Kintto. La Conaie y el gobierno: La necesidad de encontrarse en el camino. Publicerad den 29 oktober 2007 på www.llacta.org.
- "*Macas arrastra a un Pachakutik en crisis*", Diario el Comercio, den 31 juli 2006.

Intervjuer

Forskare:

- Ospina, Pablo. Forskare på Instituto de Estudios Ecuatorianos (IEE). Intervjuad på sitt kontor den 1 och den 11 februari, 2008.
- León, Jorge. Akademiker och chef för CEDIME. Intervjuad på sitt kontor den 8 februari, 2008.
- Davalos, Pablo. Forskare och docent på Universidad Catolica de Quito. Intervjuad på sitt kontor den 11 februari, 2008.
- Pachano, Simon. Forskare på FLACSO. Intervjuad på sitt kontor den 28 januari, 2008.

Pachakutik:

- Tituaña Males, Auki. Borgmästare i Cotacachi för Pachakutik. Intervjuad den 6 februari på hans kontor i Cotacachi.
- Conejo, Mario. Borgmästare i Otavalo som representant för La Minga Intercultural (tidigare Pachakutik). Intervjuad den 4 och den 8 februari i sitt hem i Otavalo och i Quito.
- Carrillo, Ricardo. Vice ordförande för Pachakutik sedan 2007. Intervjuad på Pachakutiks huvudkontor i Quito, den 29 januari, 2008.
- Lluco, Miguel, nationell ledare för Pachakutik 1999-2003. Intervjuad i sitt hem i Riobamba den 10 februari, 2008.

CONAIE:

- Yamberla, Carmen. Före detta ordförande för FICI. Intervjuad på FICI's kontor i Otavalo den 24 januari, 2008.
- Iza, Leónidas. Ordförande för CONAIE, 2002-2005. Intervjuad på sitt kontor den 6 februari, 2008.
- Montaluisa, Luis. Den första ledaren för det två-språkiga programmet inom CONAIE. Intervjuad på CONAIEs huvudkontor den 31 januari, 2008.
- Chancos, Blanca. Ledare inom Ecuatornari som även haft historiskt stor betydelse inom CONAIE. Intervjuad på sitt kontor i Quito, den 30 januari, 2008.

Utanför rörelsen:

- Alboroba Lidia, chef för Fundación de Indios de Ecuador, intervjuad på sitt kontor i Quito den 6 februari, 2008.
- Hernandez, Virgilio. Sociolog och ledamot i den konstituerande församlingen för Alianza País. Tidigare ledare inom Pachakutik. Intervjuad i Quito den 11 februari, 2008.
- Maldonado, Luis. Chef för Escuela de Gobierno y Políticas Públicas, historisk ledare inom CONAIE och Pachakutik, f.d. välfärdsminister. Intervjuad i sitt hem i Quito den 7 februari, 2008.
- De la Cruz, Pedro. Ordförande för FENOCIN, ledamot i den konstituerande församlingen för Alianza País. Intervjuad i sitt hem i Cotacachi, den 24 januari, 2008.